

Cijena 10 kuna

ISSN 1874-4861

GLAS

ANTIFASISTA

Broj 102 - Zagreb, 25. veljače 2016. godine

Zagreb

SEDAMDESETA OBLJETNICA OSLOBOĐENJA GRADA

Hrvatski sabor o holokaustu

**NIKAD VIŠE NE
SMIJE BITI
TAKVIH ZLOČINA**

Stjepan Mesić u Rimu

**CRKVA U
HRVATSKOJ
OTVORENO SE
MIJEŠA U
POLITIKU**

Zagreb

**PROGLAŠENI
PRAVEDNICI
MEĐU
NARODIMA**

Šibenik

Auschwitz

**OBLJEŽENA
71. GODIŠNICA
OSLOBOĐENJA
LOGORAŠA**

ANTIFA: ANTIFAŠIZAM JE POD NIKAD JAČIM UDAROM

Zagreb

ZORANU MILANOVIĆU URUČENO PRIZNANJE

♦Samo dan uoči saborske sjednice na kojoj se glasalo o povjerenu novoj Vladi, premijer Zoran Milanović primio je priznanje SABA RH – Povelju za promicanje vrijednosti antifašizma

Velika mi je čast primiti priznanje Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske. Nisam došao radi priznanja, već vjere u neke stvari. Drago mi je da se vrijednosti antifašizma čuvaju i unapređuju. One su danas pod udarom, stvari se relativiziraju. Nešto što je zlo se pokušava relativizirati, prikazati kao nekakvo domoljublje, to nije istina i protiv toga ću se i dalje boriti kao političar i kao osoba.

To je istaknuo Zoran Milanović, koji je samo dan uoči saborske sjednice na kojoj se glasalo o povjerenu novoj Vladi, posjetio središnjicu SABA gdje mu je Franjo Habulin, predsjednik, uručio priznanje – Povelju za promicanje vrijednosti antifašizma. Na susretu s antifašistima, uz „tehničkog“ premijera su bili Branko Grčić, potpredsjednik Vlade i Nikola Jelić, glasnogovornik. Razgovoru su nazočili i suradnici predsjednika SABA RH – Ivan Fumić, Dinko Tamarut, Jovan Vejnović, Miroslav Kirinčić, Petar Raić i Mladen Matijašec. Bilo je riječi i o aktualnoj poziciji antifašizma u Hrvatskoj i suradnji s novom vlašću RH u interesu ostvarivanja saborske Deklaracije o antifašizmu.

Trebamo se omasoviti i podmladiti. Mladima valja dati priliku da samostalno kreiraju politiku i da se samostalno organiziraju, kazao je Habulin. Dodao je da će s tim u vezi nastaviti s radom Ljetna škola mira za mlade antifašiste.

Habulin je zahvalio na potpori Vlade antifašistima, posebno je istaknuo dobru suradnju s Ministarstvom branitelja. Izrazio je Milanoviću veliko zadovoljstvo porukama koje je uputio javnosti sa skupova – tradicionalnoj svečanosti posvećenoj 70. obljetnici probaja logoraša iz zloglasnog ustaškog logora u Jasenovcu, svečanoj akademiji u povodu 70. godišnjice pobjede nad fašizmom i Dana Europe, 9. svibnja u Koncertnoj dvorani „Vatroslav Lisinski“ u Zagrebu, središnjoj svečanosti obilježavanja Dama antifašističke borbe u šumi Brezovica kod Siska te na Skupštini SABA RH održanoj u rujnu u Novinarskom domu

u Zagrebu. Zahvalnost je uputio i ministrima koji su također prisustvovali i javno istupili na brojnim događanjima u organizaciji SABA RH.

Želim da nastavite ovako, radili ste dobro, rekao je Zoran Milanović i složio se da u SABA treba uključiti što više mladih koji će se boriti za progresivne stečevine antifašizma i dalje ih razvijati.

Bili smo narodna vlada. Mandat smo prepustili samo privremeno. I kao oporba, pomoći ćemo vam u borbi za očuvanje i promicanje antifašističkih vrijednosti.

B. M.

Sretan 8. ožujak - Međunarodni dan žena

žele vam

Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske
i Uredništvo »Glasa antifašista«

Fotografije na prvoj strani: Hrvatski sabor obilježio Dan holokausta / U Zagrebu proglašeni Pravednici među narodima

GLAS ANTIFAŠISTA – glasilo Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske
Izdavač: Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, 10000 Zagreb, Pavla Hatza 16, Tel/fax: (01) 48 39 996 i 48 39 998, <http://www.sabh.hr>, e-mail: sabh@sabh.hr
IBAN: HR322360001101546344 (Zagrebačka banka); **OIB:** 78328494160; **MB** 03212220-000. **Za izdavača:** Franjo HABULIN. **Uredništvo:** Katica SEDMAK (glavna urednica), Bojan MIROSAVLJEV, Savan TOMAŠEVIĆ, Zvonko PETRINJAK (tehnički urednik)
e-mail: glas.antifasista@sabh.hr - Glas antifašista se tiska uz potporu Ministarstva branitelja.

NIKAD VIŠE NE SMIJE BITI TAKVIH ZLOČINA

♦U Hrvatskom saboru je 27. siječnja 2016. posebno obilježen Dan sjećanja na strahote holokausta u Drugom svjetskom ratu, ali su zastupnici na sjednici podsjetili i na sve dobro, sve lijepo i hvalevrijedno što su Židovi podarili čovječanstvu i posebice Hrvatskoj

ZAPAMTITE i ne zaboravite - poručio je predsjednik Vlade Tihomir Orešković govreći u Hrvatskom saboru koji je obilježio Međunarodni dan sjećanja na žrtve holokausta. Ovo je sjećanje je na neizmernu ljudsku patnju, prvenstveno židovskog naroda, ali i svih koji nisu pripadali totalitarnom arjevskom načinu razmišljanja, istaknuo je premijer.

Taj Dan obilježava se 27. siječnja, na dan kad je sovjetska Crvena armija oslobođila zatočenike najvećeg nacističkog koncentracijskog logora Auschwitz-Birkenau.

Tihomir Orešković: Svijet se mora ujediniti protiv svih koji osporavaju holokaust

"U logorima nisu ubijani ljudi, nego brojevi, zato što su ljudi iz mržnje bili svedeni na brojeve", podsjetio je Orešković.

Pozvao je da se uvijek, kad se sjetimo holokausta, zapitamo kako je uopće bilo moguće da netko smisli takav patološki način mišljenja i djelovanja.

"Lako je danas reći, ne ponovilo se, treba napraviti sve da se nešto takvo ne može ponoviti", kazao je premijer, a kao neke od instrumenata za sprječavanje

povratka takvog načina razmišljanja i djelovanja naveo je demokraciju, ljudska prava, međusobno praštanje, dijalog i toleranciju.

Orešković upozorava da i danas postoje skupine koje prakticiraju takav način razmišljanja i djelovanja, te da se svijet mora ujediniti protiv svih koji na bilo koji način "osporavajući holokaust, otvaraju vrata novim holokaustima".

"Hrvatska mora biti dio tog svijeta i sudjelovati u toj borbi, ne samo zbog lošeg povijesnog iskustva i zločina koje su počinili pojedini pripadnici hrvatskog naroda, već zbog naše budućnosti u kojoj više nikada ne smije biti mjesta za takve zločine i zločince", poručio je premijer.

Žaljko Reiner: Ustaše su ubijale Židove, ali i Hrvate

"Tko se ne prisjeća svoje prošlosti osuđen je na to da je ponavlja", istaknuo je predsjednik Sabora akademik Željko Reiner.

Reiner ističe da su ustaše, iako je hrvatski narod najvećim dijelom bio protiv ustaškog režima, ubijale Židove, ali i Srbe, Rome, pa i mnoge Hrvate, a i Hrvati, protivnici ustaškog režima po-

put HSS-ovaca Vladka Mačeka i Mihovila Pavleka Miškine bili su zatočeni u logorima.

Predsjednik Sabora podsjeća na neizbrisiv trag koji su Židovi ostavili u Hrvatskoj.

"Hrvatska danas ne bi bila ono što jest da nije bilo njegovih židovskih građana koji su Hrvatsku smatrali svojom domovinom", rekao je Rainer, spominjući da je jedan od osnivača Radio Zagreba bio židovski advokat i novinar Ivo Stern, da je zgradu Hrvatskog državnog arhiva projektirao Židov Rudolf Lubinsky ...

Podsjetio je da su nacistički i fašistički režimi opustošili Europu materijalno, ali i u duhovnom i intelektualnom pogledu, da su ti režimi bili neoprostivi udar na europski identitet i poraz čovječanstva. No, dodata je, želja za slobodom jača je od totalitarnih režima, što pokazuju propast nacifašizma kao i komunizma.

"Ali da se više nikada nesreće totalitarnih i rasističkih ideologija ne bi ponovile, da bi Europa rasla i razvijala se u miru, u slobodi, moramo uvijek u životu sjećajući držati strahote holokausta, a prema svim žrtvama nacizma i fašizma – ne samo Židovima, već i Romima, Srbima, Hrvatima i ostalima – izražavati duboko poštovanje i suošćenje", poručio je Reiner.

Moralna je obveza svakog pojedinca, naglasio je, da stane u obranu tolerancije i prava na različitost, a protiv svakog totalitarizma, protiv rasističke, političke, vjerske i spolne isključivosti.

Isto tako, istaknuo je, moralna je obveza hrvatske države da se oduži hrvatskim Židovima ubrzanjem povrata oduzete imovine te da im pomogne u izgradnji sinagoga, gdje smatraju da postoji potreba.

"Današnjim prisjećanjem na strahote holokausta, ali i na sve dobro, sve lijepo i hvalevrijedno što su Židovi podarili čovječanstvu i posebice Hrvatskoj, želio sam im izraziti poštovanje i zahvalnost u želji da nastavimo u miru, slobodi i uzajamnom razumijevanju zajedno obogaćivati društvo u kojem živimo i u kojem naša djeca i unuci odrastaju", poručio je Reiner.

Sjednica Hrvatskog sabora posvećena Danu sjećanja na holokaust

•Predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović u Poljskoj je zajedno s poljskim predsjednikom Andrzejem Dudom sudjelovala na obilježavanju 71. godišnjice oslobođenja logora Auschwitz

Zadaća je ne samo političara nego svih ljudi, da se nikada više užasi koji su se dogodili u tom koncentracijskom logoru, kao niti u drugima, ne ponove", kazao je Duda na početku komemoracije održane u zgradici koju su nacisti zvali "Središnjom saunom" bivšeg logora Auschwitz II-Birkenau, te dodao da će Auschwitz "uvijek biti znak i upozorenje što bi se ponovno moglo dogoditi" ako se ne učini sve da se to izbjegne.

U izjavi hrvatskim novinarima sličnu je poruku poslala i hrvatska predsjednica.

Na ovakvim mjestima, naglasila je Grabar-Kitarović, razmišlja se o tome "koliko je čovječanstvo zakazalo i koliko smo zakazali kao ljudi zato što to nismo spriječili".

Nažalost, zlo se događa i dalje, rekla

Obilježena 71. godišnjica oslobođenja logora

Kolinda Grabar-Kitarović sudjelovala na komemoraciji

je. "Dogodilo se u Vukovaru, Srebrenici, Omarskoj, Ruandi.. i opet to nismo spriječili".

"Zlo se događa i dalje u Siriji", kazala je, "i pitanje je naše odgovornosti kao ljudi, naše humanosti i čovječanstva da se ne smijemo opustiti, da moramo razgovarati o tome što se dogodilo, edu-

raše Auschwitza i drugih logora, predstavnike diplomatskog zbora, vjerskih zajednica te ostale goste pristigle na obilježavanje 71. godišnjice dana kada su vojnici Crvene armije oslobodili najveći i najužasniji logor smrти koji je nacistička Njemačka osmisila i sprovećala u djelu.

O užasima Auschwitza govorilo je dvoje preživjelih, Asher Aud iz Izraela i Poljakinja Halina Brzozowska Zdunczyk, a gostima su se obratili i veleposlanici Rusije i Izraela.

Komemoracija je završila kod Spomenika žrtvama gdje su molili glavni poljski rabin, te je održana kršćanska i ekumenska molitva. Svjeće su položili predsjednica Grabar-Kitarović i predsjednik Duda kao i svi preživjeli koji su se okupili u Auschwitzu.

Procjenjuje se da je broj ubijenih Židova u holokaustu bio između pet i šest milijuna, a samo je u Auschwitzu ubijeno 1,1 milijuna ljudi, među kojima su 90 posto bili Židovi.

A.H.

Kolinda Grabar-Kitarović s poljskim predsjednikom Andrzejem Dudom na obilježavanju 71. godišnjice oslobođenja logora Auschwitz.

cirati mlade o toleranciji, vrijednostima slobode i ljudskih prava".

Na početku komemoracije predsjednik Duda je pozdravio preživjele logo-

Pula

Kino Valli je jedino kino u Hrvatskoj koje sustavno educira djecu i mlađe s ciljem razvijanja kulture gledanja i promišljanja filmova. U sklopu projekta "FUŠ - Film u školi", također nastoji poticati na redovito obilježavanje značajnih obljetnica i međunarodnih dana važnih za razvitak humanih vrijednosti s ciljem da se film prepozna kao vrijedan izvor informacija.

Povodom obilježavanja Dana sjećanja na holokaust i sprečavanja zločina protiv čovječnosti, Kino Valli je organiziralo projekciju filma Trči dječače, trči (Run boy, run), čiju režiju potpisuje njemački redatelj Pepe Danquart. Ovu slojevitu životnu priču koja se temelji na događajima iz ži-

Film o holokaustu pogledalo 1.300 učenika

vota Srulika Fridmana, danas osamdesetogodišnjaka koji živi u Izraelu, pogledalo je gotovo 1.300 učenika pulskih i istarskih osnovnih i srednjih škola u razdoblju od 27. siječnja do 1. veljače 2016. godine.

Kako bi učenicima približili tragediju holokausta na njima prihvatljiv način te ih podučili o vrijednostima tolerancije i prihvatanja različitosti, prije svake projekcije filma održana su i uvodna predavanja o samom holokaustu. Gostujući predavači bili su pulski povjesničari Igor Šaponja, profesor u Strukovnoj i Ekonomskoj školi te Igor Jovanović iz Osnovne škole Veli Vrh, koji se godinama bave ovom tematikom i sakupljaju usmena svjedočanstva preživjelih logoraša iz Istre.

Osim toga, učiteljima i učiteljicama proslijedeni su pedagoški materijali pomoću kojih se učenike moglo potaknuti na razgovor o filmu nakon projekcije. Aktivnosti i zadatke vezane uz sadržaj filma, povijesne reference i filmska izražajna sredstva, za učenike pripremili su profesorica povijesti Željka Ferenčić i Marko Drandić, koordinator FUŠ-a u suradnji s Igorom Jovanovićem i Igorom Šaponjom.

Veliki odaziv i pozitivni dojmovi predavača i učenika, potvrđuju da je ovo izvrstan način učenja o svjetskoj povijesti, ali i proširivanja svijesnosti o važnosti tolerancije i potrebe zaštite temeljnih ljudskih prava.

I.J.

Antifa: Antifašizam je pod nikad jačim udarom

♦Antifa Šibenik poručuje: Antifašizam i što mislimo promovirati je internacionalizam, ravnopravnost, slobodarski duh, emancipaciju i slavnu antifašističku prošlost Šibenika. Anti-antifašisti bi značili trebali predstavljati: šovinizam, klasno društvo, zadrtost, konzervativizam i neslavni poraz fašizma koji je odnio preko 3000 žrtava u Šibeniku

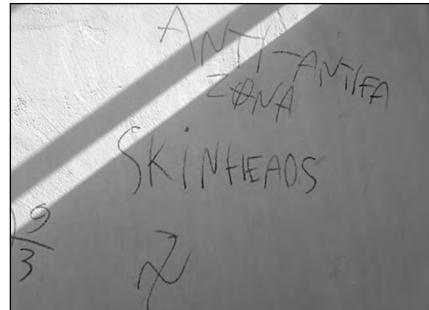
Nazidu koji prati stepenice koje pak idu iz Drage prema šibenskoj tržnici, pojedinac ili grupa njih ostavili su pisani trag ljudske gluposti koji je danas sve rašireniji na području Lijepa naše. Rekli bismo da je riječ o grafitu, no svi znamo što su grafiti stoga natpise poput ovog koji smo fotografirali 1. veljače 2016, a koji promovira 'anti-antifašizam zona', 'skinheads' ili 'white power' uz škrabotinu 'svastike karakteristične za naciste ne možemo drugačije nego nazvati - neukošću. No to je sve raširenija pojava koju, priznali ili ne, podupire i nekolicina ministara novoustrojene Vlade, piše portal Šibenik News.

- Mi smo na našim Facebook stranicama jednostavno objasnili što nama predstavlja antifašizam i što mislimo promovirati: internacionalizam, ravnopravnost, slobodarski duh, emancipaciju i slavnu antifašističku prošlost Šibenika. Anti-antifašisti bi značili trebali predstavljati: šovinizam, klasno društvo, zadrtost, konzervativizam i neslavni poraz fašizma

koji je odnio preko 3000 žrtava u Šibeniku. No, ne vjerujemo da je autor tog grafita imalo razmišljao što on promovira s tim grafitom. Vjerojatno se radi o indoktriniranoj individui kojoj su doma i s oltara rekli da su mu za sve probleme od nezaposlenosti do niske mirovine krije: komunjare, pederi, udbaši i zločinici koji su se skrili iza nekakvog antifašizma - objašnjavaju šibenski antifašisti.

Prema njima, kako kažu, ovo su vremena u kojima se 'promotori opasnih, šovističkih ideja vrijedaju na prozivke da su fašisti, iako nemaju problem s tim da se izjašnjavaju kao anti-antifašisti te negiraju antifašizam kao vrijednost nit nužnost.'

- Osnove matematike, ali i gramatike nas od malih nogu uče da su dva minusa plus, a dvostruka negacija afirmacija. Od poraza fašizma prošlo je više od 70 godina, ali on nije mrtav, samo je reformiran i prilagođen novom vremenu kako bi bio prihvatljiviji širim masama, kako bi se ponovno svrstali na krvu stranu

povijesti, baš kao oni 1941. godine. Antifašizam u Hrvatskoj je pod nikad jačim udarom. Anti-antifašizam se pokušava institucionalizirati. Medije koji najviše promoviraju ideje koje su nam bliske želes ušutkati lažima da se radi o nekakvima "uhljebima", a radi se o mrvicama od 0,34% mizernog proračuna Ministarstva kulture. Povijest se pokušava prekrojiti po viziji ljudi koji negiraju Ustav i činjenicu da Republika Hrvatska nije nastala na temeljima fašističke tzv. NDH - poručuje šibenska Antifa.

Štinjan

Robert Cvek, predsjednik Gradskog Vijeća Grada Pule, zahvalio se primom na inicijativi Mjesnog odbora da se polože vijenci u Štinjanu i tako prisjeti na ovaj važan dio pulske povijesti.

- Ovo je danas samo jedan u nizu obilježavanja pulske povijesti kojima se prisjećamo svih onih koji su udarili temelje naše današnje slobode i tako nas zadužili, naveo je Cvek, dok se predsjednik Vijeća Mjesnog odbora Štinjan Dušanko Babić prisjetio povijesne činjenice na koju su Štinjanci jako ponosni - da je prvi Narodnooslobodilački odbor u Istri osnovan upravo u ovome selu, i to u prosincu 1941. godine.

- Odbor je osnovan na čelu s Mirkom Pikunićem i Almom Pikunić, a članovi su mu bili poznati antifašisti među kojima se najviše isticao Mate Frančula, naveo je Babić.

Godišnjica osnutka prvog NOO u Istri

♦U povodu obilježavanja 74. obljetnice osnutka prvog Narodnooslobodilačkog odbora u Istri, u nedjelju 27. prosinca su u Štinjanu predstavnici Grada Pule, Udruge antifašista i antifašističkih boraca Pule te predstavnici Mjesnog odbora Štinjan položili vijence na spomen-obilježje na štinjanskoj Placi

Livio Blašković, predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Pule, naveo je da mu je čast prisustvovati ovoj značajnoj obljetnici u

mjestu iz kojega potječe i poznati pulski antifašist Jurica Kalc, a čija se bista nalazi i u Titovom parku na rivi.

- Štinjan je imao značajnu ulogu u narodnooslobodilačkoj borbi i dao je brojne istaknute antifašiste, naveo je Blašković i doda da je štinjanski odbor jedini koji samoinicijativno obilježava ovakve godišnjice te se nuda da će to u budućnosti činiti i drugi odbori.

Prigodna je ceremonija zaključena minutom šutnje za sve poginule antifašističke borce te poginule u Domovinskom ratu.

B. P.

Polaganje vijenaca na spomen-obilježje prvom NOO u Istri

Otvoreno pismo Antifašističke lige Hrvatske

Promjena imena Hrvatskog sabora samo za NDH nostalgičare

•Zoran Pusić, predsjednik Antifašističke lige Hrvatske uputio je 29. prosinca 2015. godine otvoreno pismo predsjedniku Hrvatskog sabora Željku Reineru

Pismo prenosimo u cijelosti:

Novoizabrani predsjednik Hrvatskog sabora Željko Reiner gostovao je 28. prosinca navečer u Dnevniku HRT. Na pitanje voditeljice Dnevnika Sanje Mikleušić Pavić da li je njegova najava promjene imena Sabora u ime Hrvatski državni sabor najvažnije pitanje u ovom trenutku, akademik Reiner izražava čuđenje i indignaciju da su se „mnogi zainteresirali za tu jednu rečenicu“. „Oni koji izvlače tu jednu rečenicu iz 50 mojih drugih rečenica i mašu s njom, idu na ruku onima kojima nije stalo da se u Hrvatsku vrati optimizam, da se vrati osmijeh na lica naših građana, da se vrati ponos građanima.“

Novi predsjednik Hrvatskog sabora zahvalio je u svom nastupnom govoru i onima koji nisu glasali za njega jer su time dokazali visok stupanj demokracije u današnjoj Hrvatskoj, govorio je o potrebi zajedništva, okretanju budućnosti i rješavanju problema privrede i razvoja koji su pred nama. Svoje lijepo formulirane opće izjave podupro je citatima Lincolna, Voltairea, Washingtona i A. Starčevića. Takav govor bio bi ugodna promjena poslije svih onih predizbornih i postizbornih govora zadnjih nekoliko mjeseci u kojima su se zaklinjanja u opće dobro i apstraktne, nikada pobliže definirane reforme izmjenjivala s konkretnim optužbama ad hominem koje često nisu bile više od ideoloških kleveta.

Posebno je za uho zapelo citiranje Voltaireove izjave: „Iako se ne slažem s vašim mišljenjem branio bih (do smrti) vaše pravo da ga iznosite“. Jasno je i zašto – ona je ne samo temelj razmišljanja danas neodvojivog od demokracije nego je i sušta suprotnost izjave stranačkog šefa novog predsjednika Sabora – da će se, „kad oni dodu na vlast“, o Tuđmanu i Šušku moći kritički govoriti „samo u svoja četiri zida“.

Taj govor bi bio ugodna promjena da u njemu osim općih, načelno prihvatljivih stavova, jedini konkretni prijedlog nije bila promjena imena Hrvatskog sabora u Hrvatski državni sabor.

Na izravno pitanje voditeljice, tokom razgovora u Dnevniku, koja je konotacija te „jedne rečenice“, na njenu konstataciju da je to bio naziv Hrvatskog sabora jedino u doba NDH, kad se Sabor u četiri godine sastao tri puta, novi pred-

sjednik Sabora odgovara: „Nemojmo se stalno vraćati u prošlost.“ „Neke stvari iz prošlosti trebaju prestati živjeti s nama, a pogotovo s našom djecom i našim unucima“.

Međutim, niti voditeljica Dnevnika niti kritičari prijedloga akademika Reineru ne vraćaju Hrvatsku u prošlost. Upravo obrnuto, oni se protive vraćanju Hrvatske u prošlost, protive se relativizaciji zločinačke ideologije koja čini suštinu NDH, čije ideje su trajna prijetnja temeljnim vrijednostima demokratskog društva.

A da su te ideje latentna prijetnja u hrvatskom društvu, novi predsjednik Hrvatskog sabora imao je i ima prilike uvjeriti se doslovno na svakom koraku – od relativizacije zlodudnosti ustaškog pozdrava „Za dom spremni“, od uzvika članova njegove stranke „U Kevinu jamu s njima“, od postupaka nekih od najutjecajnijih biskupa Katoličke crkve koji su praktično beatificirali osuđenog ratnog zločinca za zločin u Ahmićima, zločin tako sličan onima koje su ustaše činile u Drugom svjetskom ratu, do notorne zadužnice za Antu Pavelića održane usred Zagreba, na isti dan kad je Reiner izabran za predsjednika Sabora.

Promjena imena Hrvatskog sabora sigurno neće biti korak u smjeru vraćanja digniteta Sabora, osim kod NDH-nostalgičara.

Kao što to nije pozivanje neosuđenog ratnog zločinca na svečano konstituiranje Sabora ili činjenica da u njemu sjedi osuđeni ratni zločinac. Na žalost to nije prošlost, sve se to događa danas, na izmaku 2015. i predstavlja „realnu i sadašnju“ prijetnju i nama i našoj djeci i našim unucima“.

Članovi Antifašističke lige oštro protiv promjene imena Sabora

ZAJEDNICA UDRUGA ANTIFAŠIŠTIČKIH BORACA I ANTIFAŠISTA SPLITSKO-DALMATINSKE ŽUPANIJE

Promjena naziva Sabora bila bi afirmacija NDH

•Na konstituirajućoj sjednici novog saziva Hrvatskog Sabora, izabrani predsjednik, akademik Željko Reiner, održao je prigodni nastupni govor u kojem najavljuje da će „predložiti promjenu naziva Hrvatski Sabor u naziv HRVATSKI DRŽAVNI SABOR“. U javnom mnijenju ova je najava odmah poprimila vrlo kritične tonove s aspekta povijesne zbilje i zdravog razuma jer su u njoj kritičari opravdano vidjeli njegovanje i afirmaciju neslavne hrvatske prošlosti određene proglašenjem i postojanjem NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

Da bi se jedan broj kritičara neutraliziralo, u eter su se javili oni drugi koji u nazivu Hrvatski državni Sabor vide slavni dio hrvatske prošlosti. Tako je izvjesni Ante Baraba – Miš u tjedniku „7 dnevno“ od 8. siječnja 2016.g., u opširnom sadržaju opravdao nazivlje Hrvatski državni Sabor zaključujući: „Hrvatski državni Sabor na svom zasjedanju blaženog dana 29.10.1918.g. donio je odluku o ustavstavi NDH i razvrgnuće s Austro-Ugarskom državom“.

Međutim, pregledom više povijesnih vreda proizlazi slijedeća konstatacija: „Hrvatski Sabor, 29.10.1918.g., odlučio je i donio odluku o ukidanju svih državno-pravnih veza s Austro-Ugarskom i o pristupanju u novu državu Slovenaca, Hrvata i Srba.“ Ukrzo se vidjelo da je ovom odlukom Hrvatska država završila period svoje povijesti kao rezultat razvoja kroz jedanaest stoljeća. Zbog neuspjeha novostvorene države SHS da dobije međunarodnu podršku, a zbog talijanskih i mađarskih pretenzija na hrvatske teritorije koji nisu bili obranljivi, nakon zasjedanja Hrvatskog državnog vijeća, 1.12.1918.g., Hrvatska postaje sastavnica Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca.

Procitavši u Slobodnoj Dalmaciji od 11.1.2016.g. intervju s akademikom Davorinom Rudolfom koji, između ostalog, na upit: „što misli o preimenovanju parlementa u Hrvatski državni Sabor“ odgovara: „Hrvatski državni Sabor bio je još u vrijeme stvaranja Jugoslavije...“, zbog činjenice što ova tvrdnja nema uporišta u povijesnim vrelima, posebno sam motiviran da odgovorim sljedeće:

Gospodine akademiče, Davorine Rudolf, naziv Hrvatski državni Sabor, koji je u izričaju postojao i ranije, pravno je ute-meljio poglavnik NDH dr. Ante Pavelić koji je i izabrao njegove članove, na svoju sliku i priliku, u duhu svog izdajničkog režima, koji je dao potpuni legalitet i legitimitet faši-naciističkoj okupatorskoj vlasti i oružanim snagama na cjelokupnom teritoriju Hrvatske. Koliko je on držao do tog Sabora, dovoljno se vidi iz zapisnika sa sjednice Hrvatskog državnog Sabora.

Ono što je povijesno nemoguće mijenjati jest, da je u novoj Jugoslaviji Hrvatska imala ZAVNOH koji je 8/9.5.1944.g. proglašen Vrhovnim zakonodavnim i izvršno-političkim tijelom i najvišim orga-

nom državne vlasti federalne Demokratske Hrvatske. Odlukom ZAVNOH-a od 24/25.7.1945.g., ZAVNOH postaje Narodni Sabor Hrvatske i kao takav djelovao je do izbora Ustavotvornog Sabora Hrvatske, tj. do 1946.g.

Naziv Hrvatski državni Sabor, u razdoblju od 1997.g. do 2001.g., vjerojatno je proizašao iz nostalгије i senzibiliteta, a zasigurno iz duha društvenih odnosa u kojima je dominirao polupredsjednički sustav, na čijem je čelu bio dr. Franjo Tuđman. Ukinjem tog polupredsjedničkog i uvođenjem novog parlamentarnog sustava, što je predstavljalo novi kvalitet u društvenim odnosima, a osobito u vladavini naroda, neminovo se uvjetovalo da Hrvatski državni Sabor dobije naziv Hrvatski Sabor, čije članove biraju građani Hrvatske i kojeg čine zastupnici izabrani s lista političkih stranaka po utvrđenom redoslijedu. Dakle, naziv Sabora ne proizlazi iz nivoa i forme, nego iz biti društvenih odnosa. Pametnima i zdravom razumu dosta, a onim drugima i previše.

Split, 22. siječnja 2016.

PREDSEDJEDNIK
Krešimir Sršen, prof.

Priopćenje SABA

Dvojica ministara izazvala žestoke reakcije

•Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH objavio je 22. siječnja 2016. priopćenje za javnost o ministrima Crnoji i Hasanbegoviću

HDZ je mandataru Vlade RH Tihomiru Oreškoviću predložio za ministarska mjeseta dva ultra desničara, kojih se ne bi postidio niti jedan diktatorski režim. Gospodin Tim Orešković objeruće ih je prigrlio, a Hrvatski sabor bi ih trebao potvrditi za članove nove Vlade RH.

Predloženom ministru branitelja jedina je kvalifikacija to što je bio u Specijalnoj policiji tijekom Domovinskog rata i to što je bio kandidatom prosvjednika pred Ministarstvom branitelja. Mini-

star Crnoja sastavljao bi liste za Hrvatsku nepočudnih osoba, koje su očito svi oni koji ne dijele njegove uskonacionalističke nazore.

Još je opasniji predloženi ministar kulture Zlatko Hasanbegović, čovjek koji negira općenarodnu antifašističku borbu i sve one žrtve koje su pale za pobjedu nad mračnim silama nacizma i fašizma. Taj je mogući ministar član Bleiburškog voda, skupine koja žaluje nad propašću Nezavisne države Hrvatske. Jer ne treba

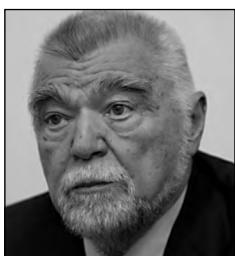
zaboraviti da su kod Bleiburga zarobljeni i mnogi Muslimani iz zloglasne Handžar divizije, koja je iza sebe ostavila brojne krvave tragove, osobito u Bosni i Hercegovini.

Predsjedniku Vlade RH Tihomiru Oreškoviću valjalo se informirati kakve je to osobe ponudio HDZ za ministre, jer antifašizam nije ideološko, već svjetonazorsko i civilizacijsko opredjeljenje,“ stoji u priopćenju kojeg je potpisao Franjo Habulin, predsjednik SABA RH.

**STJEPAN MESIĆ NA KONFERENCIJI
O MEĐUVJERSKOM DIJALOGU U RIMU**

Katolička crkva u Hrvatskoj otvoreno se miješa u politiku

•Bivši predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić sudjelovao je na međunarodnoj konferenciji "Međuvjerski dijalog i mir – suočavanje s izazovima radikalizacije i ekstremizma" koju je u Rimu organizirao Međunarodni centar "Nizami Ganjavi" u suradnji s Vatikanom. Mesić je govorio na okruglom stolu na temu: Izvori radikalizacije i nasilnog ekstremizma – gdje je tu religija?

Stjepan Mesić

Gовор бившег предсједника Хрватске којег је 38. сijeчња 2016. objавио портал net.hr prenosimo у цijelosti:

"S iznimnim задовољством, али и осјећајем велике одговорности приhvatio сам poziv на судjelovanje u raspravama što ih vodimo. Најјакнији циљ постизање мира у свијету и разумijevanja међу ljudima i narodima. Средства за постизање тога циља су неуморни дијалог, отвореност пema drugima i drugačijima i tolerantnost.

A tolerantnost se odnosi kako na onu među rasama, tako i na onu među narodima, vjerama, kulturama, spolovima, sve do tolerantnosti među ljudima kao pojedincima. Znam, svima nam је то јасно i lako je to рећи. A da je lako ostvariti, mi i ne бismo данас morali biti ovdje. Još бismo manje trebali raspravljati о tome како se vjera uklapa u stvaranje izvora radikalizma i nasilnog ekstremizma.

Religije nisu same po sebi odgovorne za radikalizaciju

Živimo, nažalost, u svijetu u kojem je upravo ta tema na dnevnom redu, jer se terorizam, odnosno radikalizam i ekstremizam 'prodaju' под izlikom obrane, odnosno zastupanja određene vjere. I taj, uvjetno rečeno, vjerski terorizam kuca gvozdenom pesnicom na naša vrata sve učestalijim i sve krvavijim atentatima, čije se počinitelje slavi kao mučenike koji su - kojega li paradoksa - ubijanjem

nevinih osigurali svoje mjesto u raju.

Zato u samome startu treba krajnje jasno i bez i najmanje rezerve reći ово: religije, ni jedna od njih, nisu same po sebi odgovorne za radikalizaciju koja prijeti да do jučer demokratske zemlje pretvori u policijske države, pri čemu i radikalnoj i nasilnoj profašističkoj desnici prostire crveni tepih kojim će se ona, kao spasitelj od 'invazije inovjeraca i terorista' uspeti do vlasti. Ponavljam, dakle: nijedna vjera nije za to kriva.

Ali jesu krivi, itekako jesu, oni koji vjeru propovijedaju na način da potiču radikalizam i nasilje, koji vjeru zloupotrebljavaju. Dakle, ako nije kriva vjera, krivi su crkva i svećenici.

Ne svi, nego oni koji se tako ponašaju.

Vjeri nema mjesta u politici

Odnosno da budem do kraja jasan. Krivo je pristajanje, svjesno ili nesvjesno – to je svejedno, na odstupanje od načela sekularizma što ga je inauguirala Francuska revolucija, a koje se može svesti na formulu: vjeri nema mjesta u politici, niti politici ima mjesta u vjeri.

To jest dio evropske baštine, ali muslim – ne poričući ni jednoj zemlji, kao ni jednemu narodu pravo na njihove specifičnosti – da je primjenjivo u cijelome svijetu. Trebalo bi biti normalno da je vjera privatna stvar svakoga čovjeka, da svatko ima pravo biti vjernik, ili nevjernik, pripadnik ove ili one crkve. I to je stvar njegovoga intimnog opredjeljenja.

Niti vjernika itko zbog toga smije prozivati, ili diskriminirati, niti on smije bilo koga na bilo koji način prisiljavati da se prikloni 'njegovoj' vjeri, odnosno diskriminirati zato što je pripadnik druge vjere, agnostik, ili ateista. Dozvolite mi da budem još određeniji.

Privatnost vjere znači da se ona demonstrira i prakticira u vjerskim objektima i u vlastita četiri zida i da se pripadnost bilo kojoj religiji ne demonstrira na način koji se može shvatiti kao provokativan za pripadnike neke druge vjere, ili inovjerce, baš kao i to da prakticiranju vjere u bogomoljama i u vlastitom krugu nitko ne smije postavljati nikakva ograničenja.

Politika 'ognja i mača', širenja jedne, jedine 'prave' vjere najgrubljom silom, uz – doslovno – fizičko uništavanje inovjeraca, vratilo bi nas – ako ne nađemo načina da se tome odupremo – u mračna vremena Srednjega vijeka. Upravo zato, imajući u vidu sve što se događa oko nas, sve ono čemu svjedočimo na dnevnoj osnovi, smatram da su reaffirmacija i dosljedna primjena načela odvajanja crkve od države conditio sine qua non za sve dalje rasprave, ali i poteze u kontekstu suočavanja s izbjegličkom krizom, ali i s globalnim terorizmom.

Iskustva iz Hrvatske

Ne mogu, a da ne spomenem neka iskustva iz Hrvatske, zemlje iz koje dolazim i kojoj sam puno jedno desetljeće bio na čelu. Vama prepustam da tim iskustvima date obilježje, jesu li pozitivna ili negativna. Katolička crkva u Hrvatskoj igra sve dominantniju ulogu na društvenoj sceni, otvoreno se miješajući u politiku.

To ide dотле da će biskup na društvenoj mreži najgrubljim riječima napasti čelnika jedne stranke zbog njegovoga namjeravanog koaliranja sa strankom koja biskupu nije po volji.

To ide dотле, da će drugi biskup u propovijedi s oltara izraziti zadovoljstvo što su sporazum o stvaranju vlade postigle stranke koje se njemu sviđaju.

Utjecaj Crkve ide dотле da visokotiražni dnevni list na naslovnici izražava

zadovoljstvo što će Hrvatska prvi puta na položajima i šefa države, i prvoga čovjeka parlamenta i premijera – imati vjernike. I nije tu riječ o crkvenom listu, da me ne biste krivo shvatili.

Da se dojučerašnju socijaldemokratsku vlast s oltara, ponavljam: s oltara, višekratno prozivalo kao protunarodnu i zločinačku, to spominjem tek usput. A ako dodam kako je na sve to kardinal rekao da se Crkva nikada ne mijesha tamo, gdje se ne treba miješati, mislim da vam je jasno o čemu govorim.

Ne pretjerujem, vjerujte mi

Ipak, neću ni tu okolišati: od prozivajnja vlasti kao zločinačke, do poziva da se eksplozivom raznesu zločinci, čitaj: nevjernici, tek je mali korak. Jedan, jedini mali korak. Ne pretjerujem, vjerujte mi.

Kada biste pročitali komentare kojima vrve društvene mreže, znali biste da ne pretjerujem. Te društvene mreže imaju veliku ulogu u mobiliziranju ekstremista, kao što bi mogle, ponavljam: mogli imati veliku ulogu i u njihovome suzbijanju. Jednako tako i propovjednici vjere – kada bi slijedili ono što njihove vjere

zaista jesu, a ni jedna nije poziv na linč drugih i drugačijih – mogli bi biti vrlo vrijedni suradnici u nametnutoj borbi protiv nasilnog ekstremizma.

Crkve i svećenici u oba su slučaja instrumenti – dozvoliti će si da kažem – politike. Onda, kada uspaljuju mase i podižu tenzije, propagirajući netoleranciju i zatvaranje u nekakve stvarne ili imaginarnе оgrade, instrument su ovozemaljske politike, eksponenti interesnih skupina koje na sukobima i na prodaji oružja koju je ne jednom apostrofirao i papa Franjo, gomilaju enormne profite.

A kada djeluju, ili kada bi djelovali u funkciji promicanja tolerancije, prihvatanja različitosti, jačanja međusobnog razumijevanja, onda bi također bili instrument politike, ali politike provođenja zapovijedi Božjih koje su u svim vjerama u osnovi jednake. Žalosno je ako smo došli dotele da mi – političari – moramo na to upozoravati.

Izuzimam papu Franju. Njegova nemorna nastojanja da Crkvu i njezine vjernike vrati na pravi put, iznimno cijenim. Bojam se, nažalost, da ta njegova nastojanja ne nailaze na odgovarajući odjek, pogotovo kod dijela klera, pri čemu i opet imam na umu iskustva Hrvatske.

Imajući sve to u vidu, mislim – i s time će završiti – da je mlade, od prvih dana u školi, iznimno važno upoznavati s osnovama svjetskih religija. Vjerouauk samo za pripadnike određene vjere, pri čemu se ‘one druge’ demonstrativno isključuje, apsolutno je kontraproduktivan.

Upoznavanje s ključnim zasadama svjetskih religija može, međutim, na dugi rok uroditи željenim rezultatom: svješću o moralnosti svake prave vjere i o amoralnosti zloupotrebe vjere, odnosno njezinoga miješanja s dnevnom politikom.

Mogu se samo nadati da će naše rasprave i razmjena mišljenja biti korak dalje prema uspostavljanju svijeta mira, tolerancije i razumijevanja – usprkos razlikama. To je svijet za kojega se vrijedi boriti i to je svijet kojega moramo ostaviti onima koji dolaze iza nas.

Svijet jedinstva u različitostima. Svijet tolerancije u kojima će crkve propovijedati riječ Božju, a neće služiti interesima zemaljskih moćnika, niti će težiti tome da se same pretvore u takve moćnike. U takvome će svijetu riječ ‘život’ dobiti svoje puno i pravo značenje. Govorim o životu, a ne o pukom preživljavanju”, zaključio je Mesić.

Centar Simon Wiesenthal

Šok i indignacija zbog Hasanbegovića u Vladi RH

•Svjetske novinske agencije prenijele su priopćenje ravnatelja Centra Simon Wiesenthal za Izrael i istočnu Europu dr. Efraima Zuroffa u kojem kaže: “Pozivamo Hrvatsku vladu da zamijeni Hasanbegovića osobom koja odgovara mjestu ministra kulture i koja će tome mjestu donijeti čast i prestiž, a ne sramotiti svoju zemlju pred cijelim svijetom”

Centar Simon Wiesenthal izrazio je u četvrtak 4. veljače 2016. “šok i indignaciju” zbog nekih poteza i komentara novog hrvatskog ministra kulture Zlatka Hasanbegovića te je pozvao hrvatsku vladu da odmah smjeni svog ministra zbog njegova stajališta prema hrvatskoj antifašističkoj borbi tijekom 2. svjetskog rata.

“Pozivamo Hrvatsku vladu da zamijeni Hasanbegovića osobom koja odgovara mjestu ministra kulture i koja će tome mjestu donijeti čast i prestiž, a ne sramotiti svoju zemlju pred cijelim svijetom”, napisao je u svojoj izjavi objavljenoj na web stranici Centra njegov ravnatelj za Izrael i Istočnu Europu dr. Efraim Zuroff. Sadržaj priopćenja prenijele su svjetske novinske agencije, među kojima i Reuters.

U priopćenju se navodi da su brojni

zabrinuti hrvatski građani skrenuli pažnju na djelovanje i izjave ministra Hasanbegovića.

U priopćenju koje je objavio Zuroff navodi se također da Centar želi izraziti indignaciju zbog toga što je ministar Hasanbegović objavio knjigu o komemoraciji Holokausta, kako se navodi, “diskreditiranog” američkog (židovskog) autora Normana Finkelsteina i zbog njegovih neutemeljenih i netočnih komentara o povijesti Hrvatske u 2. svjetskom ratu i Holokaustu.

Objava te knjige dovoljan je razlog koji Hasanbegovića diskreditira za mjesto ministra u vlasti zemlje članice Europske unije, navodi se u priopćenju u kojem se optužuje hrvatskog ministra da odbija priznati genocidnu prirodu ustaškog režima te za prezir prema hrvatskim antifašistima koji su se borili protiv nje-

ga. Dodaje se da je riječ o “potpuno neosnovanoj” reviziji povijesti 2. svjetskog rata i Holokausta koja je “apsolutno neprihvatljiva”.

Centar Simon Wiesenthal jedna je od najvećih međunarodnih židovskih organizacija za zaštitu ljudskih prava s preko 40.000 ograna u Sjedinjenim Državama. Riječ je o nevladinoj organizaciji koja djeluje pri Ujedinjenim narodima, UNESCO-u, OEES-u, Vijeću Europe i drugim međunarodnim agencijama.

Imenovanje povjesničara Zlatka Hasanbegovića za novog hrvatskog ministra kulture izazvalo je kritike i zahtjeve za njegovom smjenom koje je postavila hrvatska oporba i neke nevladine organizacije, koje smatraju spornim neke njegove izjave o hrvatskom antifašizmu. Ministar Hasanbegović odbacio je te kritike koje mu se upućuju kao neutemeljene.

Ministru Hasanbegoviću nije mjesto u Vladi

•Antifašizam nije floskula, a svaka relativizacija fašizma i njegovo poistovjećivanje s bilo kojim drugim totalitarizmima apsolutno je neprihvatljivo, poručili su 13. veljače 2016. godine u Zagrebu predstavnici Antifašističke lige i istaknuli, kako prenosi HINA, da je promicanje najgorih dijelova hrvatske povijesti u radovima i izjavama novoimenovanog ministra kulture Zlatka Hasanbegovića apsolutno neprihvatljivo za jednog ministra u Vladi Republike Hrvatske

Hasanbegovićevi radovi pokazuju kontinuitet promocije najgorih dijelova povijesti koji su se dogodili u 20. stoljeću, a neki nedavno otkriveni članci sve su to ponovno uzburkali”, upozorio je na konferenciji za novinare u Novinarskom domu u Zagrebu predsjednik Građanskog odbora za ljudska prava Zoran Pusić.

No, razlozi demonstracija i prosvjeda protiv imenovanja Hasanbegovića za ministra kulture ne leže u fotografijama i člancima koje je objavljivao prije 20 godina jer “svi znamo da su oni počeli prije nego je gotovo itko znao za to”, napomenuo je.

“Glavni je problem što je Hasanbegović slične izjave davao ne prije 20, nego prije dvije godine, da je govorio o tome da Hrvatska do završetka Domovinskog rata nikad u 20. stoljeću nije pobijedila, da je govorio o SS diviziji i njezinu hauptsturmfuehreru s velikim uvažavanjem i udivljenjem”, kazao je Pusić.

“Hasanbegović kaže da su “ustaški zločini opterećeni ne samo hipotekom poraza, već da predstavljaju najveće moralno posrnuće u povijesti hrvatskog naroda čija sjena i zloduh još nažalost do danas stoje nad hrvatskim narodom”. Zapravo ja ne mislim da je to istina, ja se nikada kao Hrvat nisam tako osjećao. Nikada nisam osjećao da taj zloduh stoji nad hrvatskim narodom, i to zbog toga što je hrvatski narod, bez obzira što netko misli da je antifašizam u ustavu floskula, sudjelovalo u ogromnom broju u antifašističkoj borbi, sudjelovalo u suprostavljanju nacizmu, ustaštvu, talijanskom fašizmu i to u većoj mjeri nego igdje u Europi”, istaknuo je Pusić i nastavio

“U Jugoslaviji, a posebno možemo reci u Hrvatskoj, taj pokret je bio snažniji nego u bilo kojoj zemlji koju je nacistička Njemačka ili fašistilka Italija okupirala. Ponavljam, nikada nisam imao osjećaj da je ustaštvo zloduh koji se nadvija nad hrvatskim narodom. Hrvatski narod je jasno u velikoj mjeri stao

Zoran Pusić, Saša Milošević i Sanja Zorićić Tabaković

u borbi protiv fašizma i to u trenutku kada su izgledi za pobjedu bili vrlo mali, a za stradavanje i smrt vrlo veliki. Po mom mišljenju taj dio povijesti je jedna od najsvjetlijih točaka uopće u povijesti hrvatskog naroda”.

Ministar govoriti kao čovjek koji je dosljedan svojem uvjerenju da hrvatska povijest počinje 30. svibnja 1990., no on to govoriti u svoje ime, ali ne i u ime mnogih građana Hrvatske“, smatra Pusić.

“Poštujemo pravo svakog čovjeka da ima svoje mišljenje, ali mislimo da čovjeku s takvim stavovima nije mjesto na ministarskoj poziciji u hrvatskoj vladi”, poručio je Pusić, te upozorio kako vrh države “čitavo vrijeme pokušava minimalizirati Hasanbegovićeve nedvojbene apologije ustaštvu i nedvojben animozitet prema antifašizmu, te prikazati sve kao nešto efemerno”.

Hasanbegovićevu izjavu od prije dva dana, “u kojoj se odrekao svojih apologetskih stavova o ustaštvu” Pusić je ocijenio “iznuđenom vrlo očiglednim razlogom jer se radilo o tome hoće li ostati na položaju ministra ili ne”, te zaključio kako nije sporno Hasanbegovićevu pravo na stavove, “već to da čo-

vjek s takvim stavovima ima položaj u hrvatskoj vladi”.

Relativizacija fašizma izaziva podozrenje i strah

Predstavnica židovske nacionalne manjine Grada Zagreba Sanja Zorićić Tabaković istaknula je kako “svaka relativizacija fašizma i njegovo poistovjećivanje s bio kojim drugim totalitarizmima izaziva podozrenje, a pomalo i strah”.

“Fašizam se ne može i ne smije poistovjećivati ni s kojim drugim uređenjem jer je to zločinačka organizacija, uređenje nastalo na zločinu koje se temeljilo na rasnim zakonima, čija je primjena pomela gotovo 50 posto židovskog stanovništa Europe”, kazala je.

“U Hrvatskoj je u četiri godine Drugog svjetskog rata 80 posto Židova razvlašteno i ubijeno, a oni koji su se spasili, to mogu zahvaliti povezivanju s antifašističkim pokretom. Zato nama nije floskula antifašizam, nego stalno ponavljanje da ostavimo povijest povje-

sničarima i okrenemo se budućnosti, a istovremeno nije bjelodano jasno da je fašizam najgori zločin u povijesti čovječanstva”, rekla je.

U ime Srpskog narodnog vijeća (SNV) govorio je novinar i aktivist Saša Milošević, koji je istaknuo kako Hasanbegović “nosi pretežak teret svojih izjava da bi mogao uspješno obavljati funkciju ministra hrvatske vlade”. “Ova će vlada biti bolja bez njega”, ocijenio je.

Osvrnuo se i na najavu Hasanbegovića

vičeva skorog posjeta Spomenpodručju Jasenovac, istaknuvši kako Antifašistička liga taj posjet očekuje “s nadom i strepnjom: s nadom da će (ministar) nastaviti u smjeru koji je najavljen njegovom isprikom, sa strepnjom kako će se odnositi prema svoje dvije prethodne izjave o Jasenovcu, kada je rekao da se tamo slavi jugokomunistički režim, što naprosto nije točno, te da bi trebalo ukinuti državno pokroviteljstvo nad tom ceremonijom”.

“Nadamo se da će taj svoj skori posjet iskoristiti da kaže nešto više o tome i da odustane od te svoje ideje”, rekao je Milošević. Pozvao je ministra Hasanbegovića da razmisli o inicijativama kojima bi se unaprijedio postav Spomenpodručja Jasenovac, ažurirao zakon koji ga regulira jer je star i neadekvatan, te kako bi se utjecalo na konačno donošenje prostornoga plana jer zbog toga što ga nema, to područje je zapušteno i propada.

Reagiranje SABA RH

•Formiranjem vlade HDZ-a i MOST-a na velika vrata na vlast je ušla rigidna nacionalistička garnitura. Radi se o dijelu ljudi kojima je i samo ime demokracija strano. U to smo se mogli uvjeriti već prije izbora najavom Tomislava Karamarka da kod kuće može svatko govoriti što hoće, ali nema pravo iznositi kritičke stavove u javnosti

Posebno se Karamarko proslavio izborom kadrova za ministre. Na mjesto ministra branitelja izabrao je čovjeka koji toliko „voli“ Hrvatsku da je izbjegao plaćati porez u mjestu gdje živi. A kredit dobiven za izgradnju kuće oratio je da bi mogao priskrbiti dodatne kamate. Još veću je kadravsku uspješnicu izveo dovodeći Hasanbegovića na mjesto ministra kulture, čovjeka koji je cijeli svoj znanstveni rad posvetio rehabilitaciji ustaštva.

To je čovjek koji nije dostajan ni da bude činovnik u tom ministarstvu. No Hasanbegović se pokazao pravim

Karamarkovim bojovnikom i započeo svoj mandat uništavanjem svih demokratskih institucija u kulturi. Raspojasaо se Hasanbegović kao da je ministar u njemu tako dragoj NDH, a ne u demokratskoj Republici Hrvatskoj.

Taj ministar udara na temeljni dokument svake demokratske države, odnosno na Ustav RH tvrdnjom da je antifašizam floskula. On time nije povrijedio samo ustavnopravni poredak ove zemlje, već je udario na temeljne vrijednosti na kojima počivaju Ujedinjeni narodi i Europska unija. Imenujući ga ministrom, Karamarko i HDZ

poslali su jasnu antieuropsku i antide-mokratsku poruku urbi et orbi.

Pri tome potpredsjednik Sabora, makar bi po funkciji koju obnaša morao braniti ustavni poredak RH, gordo jezdi na čelu kolone koji egzaltirano i zdušno uzvikuje ustaške slogane pod kojima su stradale stotine tisuća ljudi. Dakle, osobe poput Hasanbegovića, zbog svojih antide-mokratskih stavova opasne su za sadašnjost i budućnost Hrvatske i stoga očekujemo njegovu smjenu.

Franjo Habulin,
Predsjednik SABA RH

Rijeka

Transparent – Antifašizam nije floskula

U centru Rijeke osvanuo je 11. veljače transparent koji poručuje: “Antifašizam nije floskula!” Na zgradi Hrvatskih željeznica na Trgu Žabica u središtu Rijeke, osvanuo je transparent s porukom “Antifašizam nije floskula!”

Poruka koja dominira pročeljem zgrade jasno se referira na izjavu ministra kulture Zlatka Hasanbegovića koji je u svibnju prošle godine kao gost emisije Otvoreno na HRT-u izjavio kako je antifašizam floskula.

Od imenovanja Zlatka Hasanbegovića za ministra kulture ne prestaju inicijative kojima se od Vlade i premijera Oreškovića traži njegova smjena, a u čemu prednjači Inicijativa Kulturnjaci 2016., piše portal grada Rijeke „Moja Rijeka“.

Nužna je promjena odnosa društva prema antifašizmu

Nužno je da nova vlast još djelotvornije skrbí za antifašističke vrijednosti, poručeno je, između ostalog na velikom skupu antifašista u dvorani „Globus“ zagrebačkog Velesajma

U organizaciji Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Zagrebačke županije i Grada Zagreba, a pod pokroviteljstvom zagrebačkog gradonačelnika **Milana Bandića**, u dvorani „Globus“ na zagrebačkom Velesajmu upriličen je sastanak u kome je vodeću ulogu imala Komunistička partija predvođena Josipom Brozom Titom, kazao je **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH i kao osnovni zadatok antifašista najavio očuvanje povijesne istine i otpor onima koji bi je revidirali.

-S ponosom možemo reći da je na ovim prostorima među prvima bio organiziran otpor nacifašizmu, rekao je **Petar Raić**, predsjednik ZUABA GZ i ZZ, ističući brojne aktivnosti koje su u suradnji i uz podršku državnih i gradskih tijela vlasti proveli tijekom 2015. godine. Među njima je niz skupova i komemoracija u danima oko 8. svibnja, uključujući i ponovno pokretanje Trnjanskih kresova nakon 25 godina, na kojima se skupilo preko tri tisuće, najviše mladih ljudi. „Novi naraštaji moraju znati kako je antifašizam nastao kao odgovor na kršenje mira i slobode, u cilju očuvanja demokratskih vrijednosti. Nužna je promjena odnosa

u društvu prema antifašizmu“, jer briga „za antifašističke vrijednosti ne smije biti samo briga naše organizacije“, istaknuo je Raić, dodavši da, kad je u pitanju pozicija antifašizma u Hrvatskoj, od nove vlasti očekujemo puno više.

-Ono što se događalo u Hrvatskoj nije bio pokret otpora, već općenarodni ustank u kome je vodeću ulogu imala Komunistička partija predvođena Josipom Brozom Titom, kazao je **Franjo Habulin**, predsjednik SABA RH i kao osnovni zadatok antifašista najavio očuvanje povijesne istine i otpor onima koji bi je revidirali.

-Navršeno je punih 70 godina od povijesnog trenutka kada su partizanski borci i antifašisti oslobodili Zagreb. Dani su to sjećanja na pobedu nad fašizmom, ali i na sve žrtve najvećeg terora 20. stoljeća, rekao je **Slavko Kojić**, pročelnik Gradskog ureda za financije, u ime pokrovitelja zagrebačkog gradonačelnika. Podsjetio je da je i on član Udruge antifašista iz Zagreba i da se na „takvim skupovima osjeća kao kod kuće“.

-U antifašističku borbu od 1941. do 1945. godine bio je uključen čitav narod, pa se mora govoriti o borcima i simpatizerima, kazao je **Stjepan Mesić**, počasni predsjednik SABA RH, ističući da i danas ima nekih koji ne žele razumjeti što

se dogodilo u četiri ratne godine i koji bi da revidiraju povijest. Hrvatski udžbenici povijesti puni su laži i neistina. „Neki kažu da su domobrani bili antifašisti. Jesu, ali tek kad su se predali partizanima, neki i više puta, i tako im osigurali puške i uniforme, a neki i ostali u partizanima“, zaključio je Mesić.

Skup su pozdravili i konzul Ruske Federacije **Vladimir Poljanin** koji je istaknuo dobro suradnju veteranskih organizacija dvije države, te **Davor Bernardić**, predsjednik zagrebačkog SDP-a. Ratni veterani, sudionici NOB-a **Zdravka Juraga** i **Ivo Milat** (2. dalmatinska brigada), **Franjo Cvrtila** (16. omladinska brigada „Joža Vlahović“) i **Vladimir Jurak** (10. korpus zagrebački i počasni predsjednik ZUABA GZ i ZZ) evocirali su uspomene na borbe u kojima su sudjelovali.

U kulturno-umjetničkom dijelu programa, **Dubravko Sidor**, dramski umjetnik recitirao je pjesmu **Vladimira Nazora** „Čamac na Kupi“, KUD „Valentino“ iz zagrebačke Dubrave predstavio se spletom narodnih pjesama i plesova, a nastupio je i zagrebački Partizanski zbor koji je nedavno obilježio prvu obljetnicu djelovanja. Nakon ručka, uslijedilo je druženje. Uzvanike je zabavljao bend „Melem“ iz Zagreba.

B. M.

snimio: B. Čačuga

Franjo Cvrtila zahvaljuje predsjedniku SABA Franji Habulinu koji mu je uručio Povelju SABA RH

•Obnova bi trebala biti završena do Dana pobjede nad fašizmom, a stručnjaci iz Konzervatorskog odjela u Osijeku su obišli spomenik na središnjem trgu u Belom Manastiru i utvrdili stanje te će predložiti koje radeve na obnovi treba obaviti

Anvar Azimov, veleposlanik Ruske Federacije u Zagrebu, prilikom prošlogodišnjeg posjeta Belom Manastiru u povodu obilježavanja 71. godišnjice Batinske bitke, inicirao je obnovu spomenika Crvenoj armiji na belomanastirskom središnjem trgu, koju bi finansirala Ruska Federacija, piše Glas Slavonije. Veleposlanik je izrazio zadovoljstvo što je spomenik više-manje u dobrom stanju, tim prije predstavlja spomenik u doslovnom smislu, budući da je na tom mjestu pokopan general-lajtnant Vasilij Petrović-Musin, koji je poginuo u Batinskoj bici u studenome 1944. godine. Doduše, pisanih tragova o njegovu pokopu na sadašnjem središnjem trgu nema, a saznanja o tom

RUSKA FEDERACIJA OBNAVLJA SPOMEN-OBILJEŽJE CRVENOJ ARMII

događaju imaju samo rijetki stariji Belomanastirci. Azimov je bio zadovoljan i činjenicom što je Beli Manastir među rijetkim gradovima u Hrvatskoj koji, bar na neki način, poklanja pozornost povijesnim događajima vezanim uz Crvenu armiju.

Prvi koraci oko obnove spomenika poduzeti su. U Belom Manastiru su boravili predstavnici osječkog Konzervatorskog odjela kako bi se uvjerili u stanje spomenika.

-Budući da je veleposlanik inicirao cijelu priču i obećao da će sufinancirati obnovu spomenika, pozvali smo stručnjake iz Konzervatorskog odjela u Osijeku. Nakon što su prekjucer vidjeli spomenik, kazali su kako će angažirati tvrtku koja s njima i inače surađuje na sličnim poslovima, a koja će procijeniti koliko je sredstava potrebno - kaže gradonačelnik Belog Manastira **Ivan Doboš**, naglašavajući kako zasad nema informaciju koliko bi obnova koštala.

U prvi mah, nastavlja, rečeno je kako bi ga najbolje bilo obložiti pločicama, budući da je prilično ispucan, te obnoviti postolje, ali će konačnu odluku donijeti struka.

Doboš ističe da su Rusi zainteresirani i za obnovu drugog spomenika vezanog uz Drugi svjetski rat, smještenog na dijelu Katoličkog groblja zvanom Partizansko groblje.

-Spomen-obilježje na groblju površinski je znatno veće od onog u središtu grada, pa će za obnovu vjerojatno trebati više novca - kaže, naglašavajući kako su oba spomenika pod zaštitom Ministarstva kulture, pa će Grad i njih zamoliti da sudjeluju u sufinanciranju obnove.

Inače, veleposlanik Azimov je u studenome prošle godine izrazio nadu da će obnova spomenika na središnjem trgu biti gotova do obilježavanja Dana pobjede nad fašizmom, u svibnju 2016. godine.

Koprivnica

Učenici sedmih razreda OŠ. Braća Radić iz Koprivnice pod vodstvom prof. hrvatskog jezika Ines Vadunec posjetili su na Dan holokausta Spomen-područje „Danica“, na kojem se nalazio ustaški logor od 1941.-1942. godine.

O tome im je govorio predsjednik koprivničke Udruge antifašističkih boraca i antifašista **Ivan Povijač – Pipa**.

Učenici su bili odlično pripremljeni jer su u školi upoznali povijesnu situaciju u Njemačkoj tridesetih i četrdesetih godina 20. stoljeća, a usvojili su i pojam holokausta kao državne nacističke politike koja se provodila i u tzv. NDH, a kojom se odobravalo progonstvo i ubijanje Židova.

O Spomen-danu koji se na prijedlog njemačkog predsjednika **Romana Herzoga** obilježava u sjećanje na 27. siječnja 1945. godine kada je oslobođen koncentracioni logor Auschwitz-Birkenau, a u koji su iz koprivničkog logora Danica deportirani i koprivnički Židovi, govorio im je **Dražen Ernečić**, viši kustos Muzeja grada Koprivnice. **I.P.P.**

Na Spomen-području „Danica“ obilježen Dan holokausta

Učenici OŠ Braća Radić u posjetu Spomen-području „Danica“

NA ANTIFAŠIČKOJ PROŠLOSTI GRADIMO BUDUĆNOST

•Na veličanstvenom skupu na igmanskom Velikom polju brojne su delegacije BiH i susjednih zemalja, a među njima i dubrovačkih antifašista, položile vijence i cvijeće na spomen-obilježje borcima Prve proleterske udarne brigade koja je 28. siječnja. 1942. godine, uz nadljudske napore i žrtve, prošla preko Igmana

Igmanski marš jedan je od najvažnijih partizanskih pohoda na prostorima bivše Jugoslavije u Drugom svjetskom ratu. Nakon što su se jedinice, mjesec dana ranije formirane Prve proleterske udarne brigade, prisutnute neprijateljskim akcijama okupatorske vojske, našle u nezavidnom položaju, donesena je odluka da se maršem preko Igmana izvrši probor do slobodne teritorije u Foči. Naime, već sredinom siječnja 1942. godine, u drugoj neprijateljskoj ofenzivi nemačko-ustaških snaga u istočnoj Bosni, Prva proleterska brigada našla se u središtu ofenzive. Od Romanije, Prače i Rogatice do Vlasenice, Olova i Vareša njeni bataljuni su vodili teške borbe s velikim gubicima i napredovanjem okupatora, koji je ovlađao svim prometnim pravcima u istočnoj Bosni. Glavnina Prve proleterske bila je u teškoj situaciji, koncentrirana na malom prostoru i bez uvjeta za dalje zadržavanje, pa je komanda brigade izdala naređenje o usiljenom maršu preko Igmana, kao jedinoj mogućnosti za izvlačenje iz okupatorskog okruženja i opstanak boraca, ali i bez saznanja i ne očekujući da će se temperatura na Igmanu spuštati i do više od četrdeset stupnjeva ispod nule.

Glavnina Prve proleterske brigade prešla je stotinjak kilometara od Jahorine do Foče, preko Sarajevskog polja i planine Igman. Marš više od 700 nedovoljno odjevenih boraca, od kojih i 50 ranjenih i bolesnih, trajao je 18 sati. Kroz dubok snijeg, pri ledenu vremenu i temperaturi od minus 40 stupnjeva, ipak su se uspjeli probiti do Foče, a priča o maršu postala je i ostala jedna od herojskih priča Drugog svjetskog rata, naročito na ovim prostorima. U maršu su promrzla 172 borca pa su nekim bez anestezije amputirani smrznuti dijelovi tijela. Igmanski marš je postao legenda, zbog zamislji i odlučnosti Štaba Prve proleterske brigade, zbog procjene jačine neprijatelja i postignutog iznenadnjenja, a najviše zbog nadljudskih napora, discipline i izdržljivosti boraca

Prve proleterske te čudesnog junaštva, posebno onih promrzlih prilikom teških operacija u fočanskoj bolnici.

Te Igmanske legende prisjetili su se i ove godine brojni antifašisti iz Bosne i Hercegovine i susjednih zemalja, pristigli na obilježavanje 74. obljetnice Igmanskog marša u subotu, 30. siječnja. Desetak tisuća osoba je na središnje obilježavanje na Velikom polju pristiglo uglavnom autobusima, a ove godine je zabilježen i rekordan broj gostiju iz susjednih zemalja, desetak autobusa iz Slovenije. Prije odlaska na Igman sudionici obilježavanja nakratko su se zaustavili, položili cvijeće i odali počast pred spomen-obilježjima na Plandištu i Reljevu (Ilidža), kuda su borci Prve proleterske brigade krenuli prema Igmanu, te na Brezovači, gdje je formirana marševska kolona svih generacija sudionika, iz raznih krajeva BiH i susjednih zemalja, od najmladih, tinejdžera, omladinaca, do najstarijih antifašista. U koloni "Marša slobode" bilo je oko tisuću petsto sudionika koji su prošli dioinicu od Brezovače do Velikog polja, dugu devet kilometara. Iako su zasigurno mnogi, posebno mlađi, očekivali barem malo snijega, ovoga puta je čudljiva planina pokazala svoje drugo

lice pa u jednoj od rijetkih godina, u zimsko vrijeme Igmanskog marša nije bilo snijega ni za lijek.

Nakon što su učesnici „Marša slobode“ pristigli do Velikog polja, delegacije udrugica i udruženja boraca NOR-a i antifašista iz Bosne i Hercegovine, Slovenije, Crne Gore, Srbije i Makedonije, koruških partizana iz Celovca, ruskih veterana iz Moskve, talijanskih partizana iz brigade „Garibaldi“ te ANPI iz Trsta, antifašista iz Dubrovnika, Podgorice, Ljubljane, Beograda, Užica, Bajine Bašte, Sarajeva... položile su vijence i cvijeće na spomen-obilježje borcima Prve proleterske udarne brigade. Na veličanstvenom skupu, pred više od desetak tisuća sudionika, među njima i delegacija Udruge antifašista Dubrovnik, koju je predvodio predsjednik dr. Boško Skaramuća, pozdravne riječi uputio je i dr. Bakir Nakaš, predsjednik SABNOR-a BiH, istaknuvši da su uvijek dobrodošli svi koji dolaze na Igman, temelj antifašizma na ovim prostorima, jer Igmanska epopeja nije bila značajna samo 1942. godine i za cijelu pobjedonosnu i oslobođilačku NOB, nego i u nametnutom ratu 1992. do 1995. godine, za opstanak Bosne i Hercegovine i spas Sarajeva.

U koloni oko 1.500 učesnika, od Brezovače do Velikog polja na Igmanu, bili su sudionici iz BiH i susjednih zemalja

Sjećanje na legendarni marš evocirao je i **Albin Pibernik**, učesnik Igman-skog marša 1942. godine. Među borcima Prve proleterske bio je s majkom i ocem kao jedanaestogodišnjim dječakom. Među umrlima od posljedica smrzavanja, bila je i njegova majka. Pozdravne riječi i ushićenje veličanstvenim skupom izrekli su i mnogi drugi, a posebno je zapažen bio sjajan emotivan nastup **Josipa Pejakovića**, poznatog bosanskohercegovačkog dramskog umjetnika i književnika.

Evocirane su uspomene i na cje-lokupnu antifašističku borbu, njene

herojske partizanske borce, na veliko i vizionarsko Titovo djelo. Istaknuto je da sjećanjem i pjetetom iskazujemo poštovanje prema partizanskim borcima koji su svoje živote žrtvovali u borbi za slobodu, ali i kako i koliko osjećamo antifašizam i u situaciji kada u svojim i susjednim zemljama iznova svjedočimo fašizaciji društva, jer neki novi fašisti sve češće dižu glave. S druge strane, sreća je i zadovoljstvo jer s Igmana u svijet idu najljepše slike i riječi o odanosti antifašizmu ljudi u Bosni i Hercegovini i susjednim zemljama. I, makar koliko to

ponekad bilo teško, ne gledajmo što nas razdvaja, nego i što nas zbližava. „Neka nas vodi zvijezda petokraka koja iznad Igmana vječno i snažno sjedi“, poruka je odasvana s Igmana u svijet, naročito generacijama mlađih, koji su i na skupu na Igmanu bili značajno zastupljeni, da o NOB-i i antifašizmu znaju puno više jer na to imaju pravo i to su im školski sistemi i društvo dužni osigurati. Samo istinskim poznavanjem i poštovanjem prošlosti mogu se trasirati i graditi putovi budućnosti.

K.L.

Gornja Trebinja

•Kod spomen-obilježja i zajedničke grobnice upriličen komemorativni skup u znak sjećanja na stradalnike koje su ustaše ubile tijekom pravoslavnih božićnih blagdana

U nastavku ustaškog pohoda koncem 1941. godine i pokolju u selu Prkosu – na pravoslavni Badnjak i Božić 1942. godine (prema dokumentaciji Povijesnog arhiva), vojska tzv. NDH pogubila je ukupno 205 civila iz Skakavca, Popović Brda, Lipja, Klipinog Brda, Manjerovića, Tušilovića, Donje i Gornje Trebinje, Slunjskih Moravica i Udbinje. Među ubijenima bilo 135 Srba, 70 Roma, dok je jedna osoba, tadašnji svećenik u Trebinji, bila ruske nacionalnosti. Među ubijenima bilo je čak 75-ero djece.

Na tragični događaj podsjetio je inicijator podizanja spomenika i svjedok ovog zločina **Dušan Krivokuća**, koji je tada bio dijete u dobi od 13 godina, istaknuvši, među ostalim, da se ovakav zločin na ovim prostorima nikada do tada nije dogodio i „mi moramo da ga zapamtimo i da ga svake godine obilježavamo. Neka se ovakvo nešto više nigdje ne ponovi“.

Tim povodom upriličen je komemorativni skup u znak sjećanja na stradalnike koje su ustaše ubile 6. i 7. siječnja 1942. godine u šumi Domaći Lug i Lipljansko Mladje. Položeni su vijenci i zapaljene svijeće. Žrtve su bile sahranjene u četiri masovne grobnice, a prije dvije godine su njihovi ostaci

POČAST STRADALIM CIVILIMA

Delegacija SABA Karlovačke županije polaze vijenac

ekshumirani i pokopani u zajedničku grobnicu na brdu iznad Gornje Trebinje. Podignut je spomenik i uklesana su imena masakriranih. Izgradnju spomen-obilježja zajednički su finansirali Grad Karlovac i Srpsko narodno vijeće u RH, dok je ostatak novca prikupljen donacijama.

Branko Kljajić, predsjednik Saveza udruga antifašista Karlovačke županije, govorio je o antifašizmu koji je u ovo vrijeme meta napada sa više strana. Najčešće se to događa pod plastirom komunizma sa kojim se onda antifašizam izjednačava. Posebna je meta napada Josip Broz Tito i to neovisno od toga što je upravo on na čelu Partije poveo komuniste i narodne mase

u borbu protiv fašizma i neovisno od toga što – da nije bilo antifašističke borbe u Drugom svjetskom ratu – ne bi ni Hrvatske bilo u današnjim granicama.

Milovan Bojčetić, potpredsjednik SABA RH je rekao da mnogi ustaše i fašisti danas uživaju u Hrvatskoj ničim zasluzene mirovine, pa ispada da su zločinci još za svoje zločine i nagrađeni. To je suprotno Ustavu RH i predstoji borba za ispravljanje ove i drugih nepravdi prema borcima NOB-a čiji je status znatno ugrožen u posljednjih 25 godina.

Parastos žrtvama održao je karlovački paroh **Predrag Sušić**.

B. M.

Vraćeno pokroviteljstvo nad Bleiburgom

Na prvoj sjednici Predsjedništva Hrvatskog sabora na dnevnom redu bila je između ostalog zamolba Počasnog Bleiburškog voda za „pokroviteljstvo Hrvatskoga sabora nad središnjom komemoracijom žrtava Bleiburške tragedije i Hrvatskog križnog puta“.

Pokroviteljstvo je vraćeno s četiri glasa za, te dva protiv. Uz predsjednika Sabora **Željka Reinera** (HDZ) u Predsjedništvu je i pet potpredsjednika, tri iz saborske većine (HDŽ-a, Mosta i HSP-AS-a) i dva iz oporbe (SDP-a i HNS-a).

Opačić: Svaki put se pretvori u veličanje ustaštva

Protiv pokroviteljstva bila je **Milanka Opačić** (SDP), potpredsjednica Sabora. „SDP svake godine tamo polaže vijence i odaje počast nevinim žrtvama, no ne možemo biti za pokroviteljstvo te manifestacije, budući da se ona svaki put pretvori u veličanje ustaštva“, objasnila je.

Tepes žali što odluka nije jednoglasna

Pakrac

Učenici završili na sudu

Prijavljeni jer su se maskirali u Titove pionire

Dvadesetak pakračkih srednjoškolaca na maškaradi se prerušilo u "Tita i pionire" i u VW Bubi prošetalo do škole gdje su imali prisegu, Titov govor, predavanje štafete...

Kod prolaznika su izazavali smijeh, a neki su pljesakali i govorili kako je bilo vrijeme da se kapice vrate, prenosi Compas.com.hr. No neki su maskirani skupinu prijavili policiji pa su učenici završili na prekršajnom суду.

Moralni su se javno ispričati. U isprici su uz ostalo kazali: "S obzirom na to da smo prozvani na sva zvona kao grupa pakračkih učenika koja se povodom maškara u školi maskirala u male pionire, Tita i Jovanku, javno se ispričavamo svima koje je naša maska uvrijedila. Nije nam bila namjera ikome stajati na žulj ili povrijediti ikoga. Nismo se nadali da će biti negativnih komentara kao ni to da je povorka kroz Pakrac prekršajno djelo".

Potpredsjednika Sabora **Ivana Tepeša** (HSP AS) žalosti što Predsjedništvo odluku nije donijelo jednoglasno. "Svaka žrtva je žrtva i moramo joj odati počast, a Bleiburg je mjesto i vrijeme da odamo počast svim žrtvama koje su pale nevine od svibnja 1945. na Bleiburgu, Hudoj Jami, u Teznom i na Križnom putu. Bit ćemo u svibnju na Bleiburgu i dostoјno ćemo obilježiti žrtve koje su pale nevine poslije Drugog svjetskog rata", poručio je.

Zoran Milanović: Sam Bleiburg je žalovanje za NDH

Predsjednik SDP-a i bivši premijer **Zoran Milanović** kaže: "Bleiburg je, i to uvijek naglašavam Bleiburg, ne žrtve koje su nastradale nakon Bleiburga, sam Bleiburg je komemoracija odnosno žalovanje za propašću NDH i prema tome mi za to nećemo glasati.

Tezno je međutim, kaže Milanović, nešto drugo. "Na Teznom sam bio nekoliko puta odati počast žrtvama, ljudima koji su ubijeni bez suđenja. Nebitno, nisu trebali biti ubijeni ni sa suđenjem, ali su ubijeni i bačeni u rovove. Ali to je Tezno, onaj tko žali za ljudima ide u Tezno i na neka druga mjesta, a onaj kome je žao **Maksa Luburića** i **Ante Pa-**

velića

ide u Bleiburg. To je tako jasno, dakle to je skupina kriminalaca koja je na kamionima došla 1941. i povijesno izblamirala hrvatski narod. To nisu moji ljudi", rekao je.

Robert Podolnjak iz Mosta glasao je za prijedlog, ali je istaknuo kako Most ne želi otvaranje povijesnog revizionizma niti želi da Bleiburg postane mjesto veličanja ustaštva i endehazije. Izrazio je nadu kako će austrijska policija pronaći način da sprječi masovno isticanje zbranjenog ustaškog znakovlja.

Reiner ranije najavio vraćanje pokroviteljstva

Predsjedništvo je zasjedalo u kabinetu predsjednika akademika **Željka Reinera** koji je u emisiji Veto Sanjina Španovića na Jabuci TV najavio da će Sabor ponovno biti pokrovitelj križnog puta na Bleiburgu.

"Dijeljenje žrtava na naše i vaše, bolje i lošije je katarsfalno. To sam više puta rekao, držim da je ta odluka kriva i da je valja ispraviti. Nevine žrtve su žrtve. Apsolutno ću to promijeniti", rekao je tada Reiner u emisiji.

Pokroviteljstvo komemoracije žrtava Bliburške tragedije i križnog puta ukinuto je u prošlom sazivu Sabora.

Mladi moraju preuzeti baklju očuvanja vrijednosti antifašizma

♦To je, među inim, poručeno na tribini „Antifašizam danas“ na kojoj su govorili Franjo Habulin, predsjednik i Stjepan Mesić, počasni predsjednik SABA RH

Unazočnosti brojnih poklonika antifašizma iz Karlovca, Duge Rese, Ogulina, Gline, Vrginmosta (Gvozda), Plaškog, te UABA i Društava „Josip Broz Tito“ iz Velike Kladuše i Cazina, u Vojniću je upriličena tribina „Antifašizam u Hrvatskoj danas“, na kojoj su uvodna izlaganja podnijeli **Franjo Habulin**, predsjednik i **Stjepan Mesić**, počasni predsjednik SABA RH. Uoči tribine, na Spomenik palim borcima u centru Vojnića (tijekom 90-ih oskrnavljen) položeni su vijenci, a Habulina i Mesića primio je u svom uredu i načelnik općine Vojnić **Nebojša Andrić** (HDZ).

Franjo Habulin smatra da u RH postoje snage koje dugo i uporno nude reviziju povijesti prema kojoj NOB i partizani nisu bili antifašisti, nego zločinci koji su istrebljivali hrvatski narod.

-Postojanje tih snaga, njihova organiziranost kao i kontinuitet njihovih aktivnosti nalaže potrebu snažnog odgovora širih društvenih snaga, čiji je cilj izgradnja demokratskog, ekonomski uspješnog društva i države zasnovane na univerzalnim građanskim vrijednostima u skladu s europskim stečevinama, kazao je Habulin. To je i glavni zadatok djelovanja SABA RH u narednim godinama, a posebnu pažnju treba posvetiti radu s mladima kako bi im se dala prava slika o tome što su antifašizam, NOB i partizanski pokret, jer to u sadašnjem obrazovnom sustavu ne mogu dobiti. Mladi moraju preuzeti baklju očuvanja vrijednosti antifašizma jer je živih sudionika NOB-a sve manje, poručio je Habulin.

Dušan Crnković, Stjepan Mesić i Franjo Habulin na tribini u Vojniću

Stjepan Mesić je podsjetio da i u Europi još uvijek ima snaga koje se nisu pomirile s pobedom nad fašizmom, a tako je i na ovim našim prostorima.

-Ako ima koja svjetla stranica u povijesti naših naroda, onda je to Narodnooslobodilačka borba. Ona je antifašistička borba i borba protiv najvećeg zla u povijesti čovječanstva. Nikada se nije pojavilo takvo zlo kao što je nacifašizam i trebalo ga je pobijediti i na to trebamo biti ponosni, istaknuo je Mesić. Uspjeli smo u toj borbi i pobijedili smo. Fašizam i antifašizam nisu

isti, ustaše i partizani nisu isti i nikada isti neće ni biti. Oni koji su išli u parti-zane, kažu neki, borili su se protiv hrvatske države. NDH nije bila ni nezavisna, ni država, ni hrvatska, zaključio je Mesić.

Na tribini je bilo riječi i o srušenim spomenicima, mogućnostima njihove obnove, nejednakom tretmanu partizana i ustaša u današnjoj Republici Hrvatskoj, o antifašizmu i komunizmu, o brojnim zakonskim aktima koji idu na štetu antifašista...

B. M.

Požega

Položeni vijenci na Židovskom groblju

Uorganizaciji Udruge antifašista Požega održana je komemoracija i položeni vijenci na Židovskom groblju u Požegi u povodu obilježavanja Međunarodnog dana sjećanja na žrtve holokausta. Vijence su položili delegacija Grada Požege, predsjednik Gradskog vijeća **Nino Smolčić** i dogradonačelnik Ma-

rio Pilon, te delegacija antifašista: **Kata Holjevac, Kazimir Simunović i Milan Radović**.

Predsjednica antifašista Kata Holjevac podsjetila je da su u Požegi prije Drugog svjetskog rata živjele brojne židovske obitelji, koje su gotovo sve stradale od ustaša i u nacističkim logo-

rima. Nakon rata u Požegi nije bilo ni jednog Židova. Ostao je samo dječak Ivica Haas, kojega je sakrila hrvatska obitelj Taborsky u svom domaćinstvu. **Mandica i Emanuel Taborsky** kasnije su ukazom izraelske države proglašeni Pravednicima među narodima.

G.S.

•U povodu Međunarodnog dana sjećanja na žrtve Holokausta, 29. siječnja 2016. godine, u auli Osnovne škole Fran Krsto Frankopan priređeno je predstavljanje dokumentarnog filma Povratak posljednjeg, i to kao uvod u svjedočanstvo danas osamdesetogodišnjeg Olega Mandića, koji je, još kao dječak, odveden u jedan od najstrašnijih koncentracijskih logora - Auschwitz

Kroz gotovo dvosatno događanje Kokupljene uzvanike, profesore i osmaše s područja čitavog otoka vodio je profesor povijesti **Tvrtko Božić**, a o ovome danu koji se već godinama obilježava u gradu Krku, redom su kazivali predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista otoka Krka **Darko Fanuko** te domaćini ravnatelj **Serđo Samblić** i gradonačelnik **Darijo Vasilić**.

Ovaj bi program, uvodi Božić, bilo nemoguće realizirati bez suradnje stručnog aktiva nastavnika povijesti OŠ Fran Krsto Frankopan i predsjednika Udruge antifašističkih boraca i antifašista otoka Krka Darka Fanuka, a sve kako bi se na dostojanstven način obilježio 27. siječ-

U osnovnoj školi predstavljan film Povratak posljednjeg

nja - Međunarodni dan sjećanja na žrtve Holokausta. Međutim, riječ je o tek jednom u nizu ovogodišnjih školskih projekata usmjerenih prema osmašima, budući da je Holokaust, kao tema, integriran u njihov godišnji plan i program, i to ne samo u povijest već i druge predmete, što znači, da se korelacijom nastavnih predmeta pokušalo predstaviti taj nemili segment povijesti koji još i danas snažno utječe na živote Europljana.

Osim što se moram zahvaliti našim profesorima povijesti na ovako dobroj suradnji, rekao je Fanuko, vjerujem da će se ona i ubuduće nastaviti. Za ovu godinu već je isplaniran posjet Memorialnom centru Lipa, dok je naredne na redu put u Jasenovac, jer takve ekskurzije pomažu da ono naučeno puno teže izblijedi.

Drago mi je da u Krku njegujemo tradiciju obilježavanja Međunarodnog dana sjećanja na žrtve Holokausta, priznaje Vasilić, jer sve ovo što ćemo danas imati prilike vidjeti i čuti, ne predstavlja tek sjećanje već i jasan putokaz za budućnost koji nam kazuje kako zajedno s mladima promicati otvoreno, tolerano i solidarno društvo, da se nikad više ne ponove progoni kakve je zabilježio Drugi svjetski rat.

U službenom dijelu prikazan je dokumentarac **Igora Paulića** Povratak posljednjeg, čiji je glavni protagonist **Oleg Mandić** koji se vraća u Auschwitz kako bi s nama podijelio svoja potresna svjedočanstva. Naime, kao jedanaestogodišnji dječak on je u tom ozloglašenom logoru proboravio osam mjeseci, podijelivši nakon odgledanog filma, s okupljenima neka od svojih najsnažnijih sjećanja, nakon čega je uslijedila rasprava, potaknuta nizom pitanja.

Prisjetio se Mandić kako je u logoru bio najsretniji kad mu je majka za Božić poklonila glavicu češnjaka, koliko ga je potresla smrt ukrajinskog prijatelja, te kako je svjedočio ubojstvu logorašice koja je prespavala apel (jutarnju prozivku) ili slaganju zida od smrznutih mrtvih tijela. Također, izdvojio je i činjenicu kako je sudbina htjela da baš on, zajedno s majkom i bakom, posljednji napusti logor, priznavši naposljetku da je upravo zahvaljujući iskustvu Auschwitza imao prekrasan život. Jer još je u trinaestoj godini shvatio, preispitavši koncept sreće, da mu se od svega ružnog što mu život nosi, ono najgore već dogodilo!

Igor Gržetić

Posljednji logoraš iz Auschwitza Oleg Mandić priča učenicima o strahotama u logoru

SPOMEN NA ŽIDOVE - ŽRTVE FAŠIZMA I POGINULE BORCE NOR-A

Povodom Međunarodnog dana holokausta koji se obilježava 27. siječnja, Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Splitsko-dalmatinske županije, u ime 9 antifašističkih udruga sa područja ove županije, objavila je priopćenje u kojem ističe da se s pjetetom pridružuje obilježavanju spomena na poginule priпадnike NOB-a i žrtave fašizma iz reda splitske židovske zajednice.

„Od prvog dana okupacije fašističke Italije i uspostave takozvane Nezavisne Države Hrvatske, svim rodoljubima, a time i članovima židovske zajednice, počeli su crni dani, osobito kada je grad Split postao prihvatište židovskih izbjeglica sa ostalih područja, ponajviše iz Bosne i Hercegovine, prihvativši u tim okolnostima oko tri tisuće izbjeglica. Fašistički okupator i ustaški režim nisu mogli prihvati toliku koncentraciju židova u Splitu pa su poduzeli mјere za njihovo raseljavanje i prebacivanje u grupama u Italiju i na otok Korčulu.“

Najteži dani za splitske Židove nastali su tek dolaskom Nijemaca. Nakon sloma talijanskog fašizma i kratkoročnog oslobođenja Splita dio članova splitske jevrejske općine odlazi u partizanske jedinice, neki su unajmili brodove i pobjegli u Bari, a neki su otišli u zbijeg. Mnogi, a naročito stariji, odlučili su ostati na rodnoj grudi i čekati svoju sudbinu. Njemačka i ustaška vlast, istog dana kada su ušli u grad Split, otpočeli su sa svirepim ugrožavanjem jevrejskih obitelji, a nalog za zatvaranje i progon izdao je ustaški ministar za Dalmaciju Edo Bulat.

Od 284 Židova, u partizanske jedinice je otišlo njih 114 odnosno oko 40%, 82 muškarca i 32 žene od kojih je poginulo 26 muškaraca i 3 žene. U logore je odvedeno te pobijeno 121 osoba, 22 djece, 52 muškarca i 47 žena. Nijemci su muškarce odvozili u Zemun, a ustaše su žene i djece, preko Imotskog, transportirali u koncentracijski logor Jasenovac. Nitko od njih nije se živ vratio svojoj kući! Među inima ne možemo, a da se ne sjetimo Viktora Morpurga, duše splitke jevrejske zajednice, koji je svjesno otišao u smrt ostavljujući preživjelima i njihovim nařastajima matične knjige, da ne zaborave davnu, burnu i plodonosnu prošlost te, dakako, dr. Izidora Pererija Matića, partizanskog borca koji je na Dinari formirao prvu partizansku ambulantu. Dr. Izidor

Perer Matić učesnik je najvećih bitaka u NOB-i, na Neretvi i Sutjesci, i oslobođenja Dalmacije. Kao član štaba 8. dalmatinskog korpusa, odgovoran za sanitet, s otoka Visa odlazi nazad na Dinaru radi obilaska boraca 20. dalmatinske narodno-oslobodilačke udarne brigade čiji je štab bio u selu Bitelić. Penjući se uz brdo, smrtno je stradao pogoden granatom. Time je završen ratni put velikog čovjeka, borca i liječnika. U spomen na njegovu žrtvu, novosagrađena vojna bolnica u Splitu dobila je njegovo ime i poprsje da bi u novom, slobodnom i demokratskom dobu, u ime „domoljublja“, ime bilo izbrisano, a bista uklonjena, sve na našu veliku sramotu!“ upozorenje je u priopćenju ZUABA Splitsko-dalmatinske županije.

Prigodnim govorima i polaganjem vjenaca na gradskom groblju Lovrinac i u dvorištu Osnovne škole Pojišan kod spomen-ploče za djecu stradalne holokausta, u Splitu je obilježen Međunarodni dan sjećanja na žrtve holokausta.

Sedamdeset godina je prošlo otkako je završio veliki, opaki, Drugi svjetski rat, a sjećanje na milijun i pol djece ubijene u holokaustu je i dalje živo. Uspomenu na njih u povodu Međunarodnog dana holokausta obnovili su i učenici osnovne škole „Pojišan“, a pridružili su im se i odrasli.

U dvorištu škole stoji spomennik za ubijenu djecu, jedini takav u gradu Splitu, jedini takav u Hrvatskoj, jedini takav široko oko Lijepe Naše. Pred taj kamen cvijeće su položili dogradonačelnik Go-

ran Kovačević i dožupan Luka Brčić, predstavnici antifašističkih udruga, članovi Židovske općine. Međunarodni dan sjećanja na holokaust je spomen-dan koji treba biti garancija nadi da se takvo zlo nikada i nikome više neće dogoditi. Da su se nekada vodili onom starom „Čini drugome ono što želiš sebi“ nikada ne bi došlo do holokausta, a da se mi danas vodimo time ne bi bilo govora mržnje, ni ksenofobije, ni terorizma – izjavila je Ana Lebl, predsjednica Židovske općine koja broji stotinjak članova i u kontinuitetu održava svoju vjeru i tradiciju u Splitu od 3. stoljeća, od čega 500 godina na istom mjestu, u sinagogi.

Sve je na skupu posebno u srce dirnula osmašica s Pojišana, ime joj je Olivia Kuljiš Korrer, koja je pročitala svoj stavak o djeci koja nisu imala djetinjstvo, naglasila kako nema ni dobrog rata ni lošega mira i upitala: Zašto? Zašto čovjek ništa od prošlosti naučio nije? Zašto nema mira među ljudima, mira na Zemljiji?

U spomen milijunima Židova koji su bili žrtve u holokaustu i na splitskom groblju Lovrivenac cvijeće je položio splitski gradonačelnik Ivo Baldasar.

- Hvala vam svima koji ste došli da se danas zajedno sjetimo najvećeg zla u povijesti čovječanstva, holokausta, počinjenog najviše nad židovskim narodom - rekao je gradonačelnik Ivo Baldasar nakon što je položio cvjetni aranžman kod Spomenika žrtvama fašizma i palim borcima NOR-a Židovima na Lovrincu.

K.T.

Polaganje cvijeća na splitskom groblju Lovrinac za Židove žrtve fašizma i poginule borce NOR-a

Javna tribina o ulozi žene u društvu danas

•U sklopu projekta Women of the Resistance (Žene u otporu) koji je predstavljen u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula održana je i javna tribina na kojoj su istaknute žene istarskog javnog života govorile o doprinosu žena u Pokretu otpora, kao i društvenoj ulozi žena danas

Medju panelisticama našle su se zamjenica gradonačelnika Grada Pule **Elena Puh-Belci**, zamjenica župana Istarske županije **Viviana Benussi**, članica Saveza antifašističkih boraca Istarske županije **Dinka Jerin**, kćerka borkinje Pokreta otpora - **Marie Antoinette Moro**, **Lorena Fornasir** te upraviteljica Zaklade za poticanje partnerstva i razvoja civilnog društva **Helga Možé Glavan**.

Zamjenica gradonačelnika Elena Puh-Belci istaknula je kako je važno istražiti povijest jer kako je dodala „da bi znali gdje idemo, moramo se okrenuti u prošlost“. Da je tema važna složila se i zamjenica Župana Viviana Benussi koja je zaključila da se o ženama u pokretu otpora pre malo govori i kako se o njima pre malo istraživalo.

Helga Možé Glavan je naglasila kako je potrebno raditi na osnaživanju žena i njihovo znanje stavljati na vrh, kao i da posebnu važnost treba pridati određenim vrijednostima koje su se u posljednje vrijeme poljuljale.

Nakon uvodnog djela uslijedilo je predstavljanje dnevnika talijanske partizanke i bolničarke Marie Antoinette Moro popraćeno dokumentarnim filmom. Čast da pročita odlomke dnevnika pripala je upravo kćerki Marie Antoinette Moro, Loreni Fornasir. Potom je predstavnik partnerske organizacije KID Pina iz Kopra **Vid Tratnik** prezentirao radionice koje se održavaju u sklo-

Sudionice javne tribine u Puli o ulozi žene danas

pu projekta, a koje se provode diljem istarskih srednjih škola. Radovi izrađeni na dosad održanim radionicama predstavljeni su u obliku izložbe naziva "Heroine današnjice".

Cilj projekta je prvenstveno osvijestiti javnost o ulozi koju su žene imale u Pokretu otpora, dodatno osnažiti demo-

kratske i antifašističke vrijednosti za koje su se one borile, ali i pokrenuti raspravu o društvenoj ulozi žena današnjice.

Projekt kojeg Zaklada provodi zajedno s Istarskom županijom i još pet partnera iz Italije i Slovenije financiran je iz programa Europa za građane, a ukupna vrijednost projekta je 90 tisuća eura.

Zagreb

PROGLAŠENI PRAVEDNICI MEĐU NARODIMA

•Amalija, Emerik i Blaženka Glojnarić te Juraj Pavlek posthumno su proglašeni Pravednicima među narodima

Na svečanosti u povodu Međunarodnog dana sjećanja na holokaust održanoj u palači Dverce, u nazočnosti gradonačelnika Grada Zagreba **Milana Bandića**, predsjednika Hrvatskog sabora **Željka Reiner** i brojnih visokih uzvanika – Amalija, Emerik i Blaženka Glojnarić te Juraj Pavlek posthumno su proglašeni Pravednicima među na-

rodima. Odikovanje je predstavnicima obitelji – **Albertu Glojnariću** te **Draženu Pavleku**, u ime države Izrael i Uprave za sjećanje na mučenike i junake holokausta Yad Vashema, uručila izraelska veleposlanica u Republici Hrvatskoj **Zina Kalay Kleitman**.

Istaknuvši kako je među prisutnima u palači Dverce i **Paul Schreiner**, čiji

su život spasili dobitnici odličja, veleposlanica **Kalay Kleitman** je podsjetila kako u starim knjigama piše – Tko spasi jednu dušu, spasio je cijeli svijet. To je ujedno i citat koji krasiti medalju Pravednika među narodima, najviše izraelsko državno priznanje koje se dodjeljuje nežidovima, a kojim je odlikovano više od 23 tisuće osoba diljem svijeta.

Đakovčanka na izložbi »Žene Der Sturma«

•Na velikoj izložbi "Žene Der Sturma", otvorenoj u listopadu u Frankfurtu u Galeriji Schirn, jednoj od najprestižnijih avangardnih galerija na svijetu, među 18 autorica čiji su radovi izloženi je i jedna Đakovčanka – Vjera Biller, piše Glas Slavonije. Đakovačka slikarica Vjera Biller bila je žrtva nacističkih medicinskih pokusa i logora

Đakovačkoj javnosti, bar onoj "ne-kulturnoj", njezino ime nije poznato, a riječ je o najpoznatijoj đakovačkoj, i to avangardnoj slikarici, čiji rad, ali ni biografija, nikoga ne ostavljuju ravnodušnim. U digitalnoj zbirci HAZU-a za nju je navedeno da je slikar-grafičar, da je izlagala s grupom aktivista u okviru izložbi MA, da je bila pripadnica pokreta Zenit.... Njezino ime vezuje se uz prodore avangarde u hrvatsku umjetnost u prvoj polovini 20. st., a djela joj se nalaze sve do New Yorka... Tekst o njoj za izložbu je napisala ugledna srpska povjesničarka umjetnosti dr. sc. Irina Subotić, a u prikupljanju "đakovačkih" podataka pomogli su đakovački kulturni i društveni radnici Mirko Čurić i Željko Lekšić. Kako je napisala Subotić, postav izložbe vrlo je impresivan, "s mnogo likovnih djela, dokumenata, fotografija, pojedinih filmova, kao što je Aerlita, s lutkama u originalnim scenskim kostimima i s dovoljno tekstualnog materijala da bude informativna i edukativna". "Predstavljena su jedina dva sačuvana gvaša Helen Grinhof, kao i dva pastela

Lik u »Braći u nevolji«

Vjera Biller našla je svoje mjesto u zbirci pripovijedaka "Braća u nevolji" Mirka Čurića, a koja sadrži 13 priča poredanih kronološki, ali ne prema vremenu nastanka, nego prema dobi glavnih likova, jer je uglavnom riječ o povijesnim osobama koje su rođenjem, ili na neki drugi način povezane s Đakovom. Biller je našla mjesto uz Sofiju i Jakoba Haibela, Josipa Jurja Strossmayera, Vlahu Bukovca, Isu Kršnjavog, Vladimira Solovjeva, Konstantina Vojnovića, Ivana Ribara, Ivu Lolu Ribara... Svima njima povezna je grad Đakovo.

i pet linoreza V. Biller...", navodi Subotić, podsjećajući "da njihova imena, kao i još neka, glavni tokovi povijesti umjetnosti nisu zabilježili". No zato je Subotić zabilježila da je iza Vjere Biller vrijedan umjetnički put, ali i veliki zdravstveni problemi te, napsosjetku, tragican kraj u nacističkom uništenju Židova, posebice psihički bolesnih, a kakvu sudbinu je dijelila i Vjera.

Malo je poznata svojim Đakovčanima, a u njihovom gradu rođena je 7. prosinca 1903., u uglednoj, dobrostojećoj obitelji. Kako navodi dr. sc. Subotić, o tome svjedoči Spomenica Hrvatskog pjevačkog društva Sklad-Pre-radović u Đakovu 1863. - 1939., gdje se njezin otac Austrijanac Emil Biller spominje među članovima Upravnog odbora Društva 1903. i 1904. Budući da se on kasnije ne navodi, pretpostavlja se da su se Billerovi preselili u Osijek i potom u Zagreb. Vjera piše da je do svoje devete godine živjela u Hrvatskoj, a potom prešla u Budimpeštu.

Vjera sudjeluje više puta na izložbama s Der Sturmom - na 98. izložbi u lipnju 1921., gdje je s Rudolfom Bauerom glavni izlagač pa tijekom srpnja i kolovoza 1921., na 99. izložbi, potom na 100. izložbi u rujnu 1921., u jesen 1922. na 111. izložbi i u prosincu te godine na 114. izložbi. Nastupa i u Hannoveru 1924. Od travnja te godine s obitelji živi u vili Vesna, u Opatiji, a u ožujku 1932. seli se u Beč, gde je primljena na psihijatrijsku kliniku Am Steinhof, s dijagnozom shizofrene psihoze. Od 1. listopada 1935. liječena je tri mjeseca u Štajerskoj državnoj klinici kod Graza. Kao neizlječenu, 5. siječnja 1936. preuzima ju majka Malvina, koja ju je 1. lipnja 1937. odvela kod dr. Franza Jochera, u Sanatorij Wetzelsdorf, kod Graza.

"Nakon aneksije Austrije, nacisti ju kao Židovku prebacuju 1. lipnja 1938. iz Wetzelsdorfa ponovno u Psihijatrijsku kliniku Am Feldhof, gdje bila žrtva medicinskih pokusa, a 28. svibnja 1940. transportirali su je s grupom od 204 bolesnika u Hartheim, nedaleko od Linza, gdje su svi pod 'tuševima' u okviru prve faze Operacije eutanazije

Subotić: Vjera i urbani naivizam

"Izložba u galeriji Schirn, iako se vezuje samo za one umjetnice koje su surađivale s Der Sturmom – a među njima su najveća imena povijesti umjetnosti 20. stoljeća – pokriva veliki dijapazon disciplina i ukazuje na brojne dame čija imena glavni tokovi povijesti umjetnosti nisu zabilježili. One su, svaka na svoj način, bogatile kulturnu scenu svijeta, svojim isповjednim tonom govorile o osobnim traumama, kao i o velikim, univerzalnim problemima, ili darovale dragocjena istraživanja u polju likovnosti, tako šireći polja vizualne kulture. Upravo značenje tih tzv. malih umjetnica, istaknuto je izložbom u Schirnu. Među njima su ravnopravno mjesto zauzele Vjera Biller i njen urbani naivizam te Helen Grinhof s plastičnim strukturama između postkubizma, apstrakcije i prostornih eksperimenata, u kojima se možda mogu pronaći tragovi Maljevičeva suprematizma", navodi dr. sc. Irina Subotić.

programa Trećeg Reicha T4, otrovani karbon monoksidom", navodi Subotić.

Vjera Biller grob nema.

U suradnji s Irinom Subotić, otvara Mirko Čurić, planira 2016. predstaviti djelo Vjere Biller Đakovčanima. Njihov grad ima zasad samo dvije ulice koje nose imena žena, Katherine Zrinske i Savke Dabčević-Kučar, a primjer Vjere Biller potvrđuje da ovaj grad među svojim građankama ima velikih imena koja zaslužuju bar da po njima neka ulica dobije ime. Ako se Vjeri Biller na izložbi "Žene Der Sturma" u Frankfurtu divi cijeli svijet, onda jednom takvom gestom može i njen rodni grad.

S. Ž.

KAKO JE 1992. UNIŠTEN SPOMENIK VOJINA BAKIĆA U KAMENSKOJ

• "Bio je prevaljen i slomljen poput kakvog razderanog čeličnog cepelina, svemirskog broda poslije apokalipse"

Tim riječima povjesničar umjetnosti Zlatko Uzelac opisuje svoj susret sa srušenim Bakićevim spomenikom u Kamenskoj početkom ožujka 1992. Što se tada događalo s jednom od najvažnijih hrvatskih skulptura 20. stoljeća, detaljno opisuje u upravo objavljenom tekstu u časopisu *Gordogan*

Bila je to najveća apstraktna skulptura na svijetu. Tridesetmetarska konstrukcija na brdu Blažuj, naziva Spomenik pobjedi revolucije naroda Slavonije, djelo kipara Vojina Bakića.

Podignuta je 1968. godine, a razvajljena do temelja 1992. godine. Taj Bakićev spomenik bio je jedno od najvažnijih djela hrvatske umjetnosti dvadesetog stoljeća. No, srušeni spomenici kao da

svako malo ožive. Nekad kroz retrospektivne izložbe njihovih autora. Ponekad kroz inicijative za njihovu obnovu. Ili kroz svjedočanstva o tome kako su nestali.

Vojin Bakić je nedvojbeno bio jedan od najvećih hrvatskih kipara 20. stoljeća. U časopisu za kulturu "Gordogan" upravo je objavljen članak "Kamenska vječni šum vjetra" u kojem povjesničar umjetnosti Zlatko Uzelac iznosi svoje svjedočanstvo o nestanku možda najboljeg spomenika u Hrvatskoj. Dobar povod da o tom zaboravljenom djelu porazgovaramo s našim uvaženim povjesničarima umjetnosti. I vidimo da li zapravo iz današnje perspektive postoje ikakve šanse da se jedan stradali spomenik obnovi. Prvenstveno jer je, kako ocjenjuje povjesničar umjetnosti Tonko Maroević, "svojom apstraktnošću nadmašio narudžbu i ideologiju", piše tjednik "Globus".

"To je bio spomenik ljepoti", kaže Tonko Maroević.

Zna dobro, objašnjava Zlatko Uzelac, da je trebao već ranije zapisati što je doživio 1992. godine, no nekako je vrijeme prolazilo. Sada su ga dva događaja potaknula da iznese svoje svjedočanstvo.

"Prvi je razlog retrospektiva Vojina Bakića koja je održana u Muzeju za suvremenu umetnost, na kojoj je, prema mojoj mišljenju, premalo bilo zastupljeno njegovo glavno djelo skulptura za Kamensku", kaže „Globusu“ Uzelac.

Drugi je razlog što mu je tek nedavno u ruke došlo djelo "Vojin Bakić, biografija ili kratka povijest kiposlavije" autora Darka Bekića.

"U tom djelu стоји grozomorna laž da se u Požegi to rušenje – tobože 'do kasno u noć slavilo'. Tko je to slavio? I gdje?" zgrožen je Zlatko Uzelac tim objavljenim podatkom.

Da je u Kamenskoj srušen Spomenik, saznao je potkraj veljače 1992. godine od novinara Požeškog lista. Vijest je prvi put službeno objavljena na Župa-

Zlatko Uzelac ispred uništenog Bakićevog spomenika 1992.

nijskom radiju Požega, a o načinu rušenja izviješteno je neistinito.

Šapat da je spomenik miniran kružio je Požegom

“No šapat da je miniran kružio je gradom već koji dan prije. Novinarka Županijskog radija uz zgrađanje ostalih kolega, proslavila se načinom na koji je tu vijest sročila, tvrdnjom da je spomenik srušio – vjetar”, sjeća se on.

Prva vijest je, kaže Uzelac, bila da je spomenik samo neznatno stradao u borbama, da je oplata bila propucana rafalima ili gelerima na nekoliko mjesta.

“Kamenska je ključno raskrižje na kome se od ceste koja od Požege vodi prema Pakracu odvaja cesta prema Zvčevu i Voćinu. U Voćinu su Šešeljevci 13. prosinca u noći bijega minirali i srušili do temelja gotičku crkvu sv. Marije, koju su napunili municijom i – bježeći – digli je u zrak, a hrvatska je vojska zauzela Kamensku 25. prosinca, na Božić. Primirje je nastupilo Sarajevskim sporazumom 3. siječnja”, objašnjava Zlatko Uzelac.

Ostala mu je tada neka nada da će spomenik možda ipak nekako preživjeti, biti samo oštećen, da je njegova konstrukcija snažna.

“Ipak, već sam do tada zorno naučio da razinu divljaštva – kada padnu svi obziri – ne treba podcenjivati. Imao sam u tim trenucima, sjećam se, potpuno isti osjećaj kao i nedavno na vijest da su isilovci zauzeli Palmiru”, opisao je Zlatko Uzelac.

Spomenik je navodno srušen 21. veljače 1992., no samo miniranje trajalo je više dana. Da je srušen, najprije je obavijestio Radovana Ivančevića, tadašnjeg predsjednika Društva povjesničara umjetnosti, a potom i Tonka Maroevića u Institut za povijest umjetnosti, u kojem je i sam radio. Oni su ubrzo isposlovali specijalnu dozvolu s kojom su tadašnja ravnateljica požeškog muzeja Dubravka Sokač-Štimac i Zlatko Uzelac početkom ožujka posli u obilazak. Tada je radio i na obnovi dvorca Kutjevo.

“Dobili smo vojno, rekvirirano vozilo i pratnju – fotografa Dragana Šunju, te jednog vojnika i vozača”, sjeća se Uzelac.

Opisuje Zlatko Uzelac i kako se stiže do brda Blažuj, i prekrasan krajolik. Kad se prođe Orljavac, nekadašnje malo središte zapadnog dijela Požeštine, u kojemu je još u 19. stoljeću bila tvornica boja, a sada je opustošeno, iza okuke se

ulazi u usku izduženu dolinu koju sa sjeverne strane omeđuje nešto niža padina Papuka, a s južne iznimno lijepa, valovito uzgibana i šumovita, strmija i viša padina Psunja.

Najznačajnije kiparsko djelo hrvatske umjetnosti

“Teško je naći riječi za ono što sam tada osjećao”, kaže Zlatko Uzelac. “Odvijek sam mislio da je to najznačajnije kiparsko djelo hrvatske umjetnosti cijelog 20. stoljeća”, kaže dalje. Dovezli su se do parkirališta pred spomenikom. I tada su ga ugledali. “Stajao je prevaljen i solumljen poput kakvog razderanog čeličnog cepelina, svemirskog broda poslije apokalipse”, opisao je Zlatko Uzelac.

Dočekalo ih je nekoliko vojnika, njih pet-šest, koji su kaže Uzelac, “čuvali” to još kao važno strateško mjesto dva mjeseca nakon primirja.

“Radosno su nas pozdravili i govo razdragano objasnili kako je najzad par dana prije jedan od njih, nakon više neuspješnih pokušaja ostalih, pronašao slabo mjesto konstrukcije, pa je u tom herojstvu iz devetog pokušaja eksplizivom spomenik najzad bio raznesen”, kaže Uzelac.

Prevaljen na crni mramor podnožja bio je tako izmrcvaren da se, dodaje Uzelac, vidjelo da tu nikakve slabe točke konstrukcije nije bilo, nego da je pomoglo samo slaganje sve veće i veće količine eksploziva. “Na moj upit tko je taj, približio se jedan tip gotovo stidljivo, smješkajući se kroz brk, kao ponosno. Pitao sam zašto su ga srušili. Rekao je: ‘Ma to treba srušiti’ Njegovo ime je bilo Miljenko Crnjac. Tobože čuvajući strazu imali su zgodan predmet za zabavu”, sjeća se Uzelac.

“S grčem u želuci divio sam se i tada vještini inženjera Brodarskog instituta, gledajući rešetke čeličnih kostura konstrukcije koji su ležali preolmljeni, str-

Ovako je izgledao Bakićev spomenik prije rušenja

šeći na sve strane kroz rupe i proloome u eksplozijama razderanoj koži ovojnica, sastavljene od spojenih trokuta sjajnog švedskog čelika, koja se još znatnim dijelom držala na slomljenim krilima. Na njima su se zrcalile sjene cijelog smoždenog kraja”, sjeća se Zlatko Uzelac.

Ostaci oplate, zatim čelične konstrukcije, kao i mramorne ploče podnožja polako su kidani i odvaljivani mjesecima, te su završili redom u dvorištu “Spinota” u Požegi, “kod Blaška” kao otpad za preprodaju. Tamo su još i u jesen 1992. godine stajali nabacani na hrpi za preprodaju.

Zlatko Uzelac spomenik je ranije u životu video barem deset puta.

“Ta je golema skulptura bila tako različita od svega, tako nova i tako neobična da je izgledala kao da je stigla iz neke daleke i bolje budućnosti. Bila je živi reljef krajobraza. Vremena i prostora. To nije bila jedna skulptura, nego bezbroj njih. Bilo je dovoljno učiniti korak desno ili lijevo da se njena čudesna forma potpuno preobrazi, od zatvorene odmah postane otvorena, od krilolike postane jedrolika. Mogle su se tražiti osobite točke očišta”, opisuje Zlatko Uzelac.

Kad je nekih pet godina nakon uništenja velike skulpture u Kamenskoj u baskijskom gradu Bilbau otvoren Muzej Guggenheim, Zlatko Uzelac je mogao, kako kaže, s gorčinom iznova, po tko zna koji put, tek pogledati ono malo fotografija Kamenske koje uopće postoje, i primjetiti neobične srodnosti formalnih rješenja do kojih su došli Vojin Ba-

kić u skulpturi u doba visokog modernizma i kanadski arhitekt Frank Gehry u vrijeme kad je i u arhitekturi ponovno nastupilo doba otvaranja forme, tri desetljeća kasnije.

Mogućnost da se jednom spomenik obnovi Zlatko Uzelac vidi u rastućem interesu za fenomen apstraktnih spomenika nastalih nakon Drugog svjetskog rata.

Svijest o vrijednosti Bakićeva spomenika ponovno raste

“Svijest o vrijednosti Bakićeva spomenika ponovno raste. On je sada, nakon što je iznova izgrađena crkva u Voćinu, a obnovljen je i Vukovar, njegova povijesna baština, ostao najveći pojedinačni gubitak u ratnim razaranjima”, kaže Uzelac. Njegovo ponovno podizanje bilo bi smisleno kao dio obnove cijelog kraja.

“Čitav je taj kraj u depresiji. Međutim, ako se ikad u Hrvatskoj netko jednom zaželi baviti regionalnim razvojem, i spomenik bi trebao biti dio čitave priče”, zaključuje Zlatko Uzelac.

Povjesničar umjetnosti i likovni kritičar Igor Zidić kaže kako veliki spomenici, koji su gotovo objekti, općenito bolje funkcioniraju u bogatijim krajevima jer ih se primjereno održava. Zato i on smatra da bi prvenstveno trebalo podignuti taj kraj Hrvatske, a potom razmatrati i obnovu spomenika.

“Nije način da se tako razrješava sudbina spomenika, u divljačkom ispadu. Nismo bili zreli kao društvo da razumijemo i kažemo jedno je spomenik, a drugo njegov investitor”, kaže Igor Zidić.

Djelo za Kamensku nastalo je u razdoblju kad se tadašnja vlast već bila zasilita spomenika koji prikazuju partizane i bombaše.

“Bakić je bio renomirani kipar i sigurno nije ništa radio da bi se nekome dodvorio”, komentira Zidić.

Igor Zidić je kao i povjesničar umjetnosti Tonko Maroević, bio u komisiji za povratak Bakićeva spomenika Bjelovarac u Bjelovaru. No taj je pothvat ipak bio lakši, bilo ga je lakše realizirati jer je riječ o znatno manjem spomeniku.

Skulptura za Kamensku pripada drugoj fazi Bakićeva rada. Tonko Maroević kaže da je ona bila najznačajniji spomenik revoluciji.

Za njegovu je gradnju tada trebala i velika tehnološka domisljatost, u čemu je Vojin Bakiću oko oplate pomogao njegov suradnik kipar Ante Jakić, kao i drugi suradnici na konstrukciji. Obložen je nehrđajućim limom. Sastavljal ga je 150 ljudi u dvije smjene pola godine. Bilo je to originalno rješenje.

“Dao je znak u prostoru i vremenu. Meni je uspješnije djelo od svih, mnogih drugih, spomenika iz tog razdoblja, pa i od njegova drugog spomenika u Petrovoj gori”, smatra Maroević.

Tehnološki ga danas možda i ne bi bilo teško obnoviti, zaključuje Maroević, no radi se o velikoj investiciji.

Klis

UREĐENA SPOMEN-PLOČA ŽRTVAMA FAŠIZMA NAKON OŠTEĆENJA

Nakon što je Slobodna Dalmacija objavila tekst o tome kako je spomenik palim borcima i žrtvama fašističkog terora iz Drugoga svjetskog rata na staroj cesti za Klis, pokraj skretanja za Pleštinje neprimjereni išaran pogrdnim riječima i upečatljivim crvenim slovima, spomenik je dan poslijе osvanuo čist.

– Bravo, idemo naprid – komentirao je za list **Mijo Pleština** (78) iz Mezanovaca kad je viđao da je spomen-ploča palim borcima i žrtvama fašizma nakon napisala odmah očišćena zahvaljujući Općini Klis i njezinu načelniku **Jakovu Vetmi**.

Mijo Pleština je dan prije nazvao u redakciju kako bi je obavijestio o čestom uništavanju spomenika te je novinare odveo na tu lokaciju, tražeći od nadležnih da se nešto poduzme. Pokazao je malo dalje i na groblje svete Kate u Klisu, gdje

se pokraj ulaza nalaze manje nadgrobne ploče s imenima više od 200 žrtava fašizma, a koje bi, kako smatra, također trebalo primjerene uređiti da ne leže po tlu.

– Kao što sam već rekao, mi uvijek

reagiramo na ovakve stvari, no nažalost, to se ponovno dogodi, izjavio je Jakov Vetma, načelnik kliške općine, koji će Općinskom vijeću Klisa predložiti da se spomenik premjesti na groblje.

Mijo Pleština pokrenuo je akciju za uređenje spomenika

OBRAČUN TIJEKOM OKUPLJANJA "INICIJATIVE PROTIV FAŠIZMA"

Neofašisti napali prosvjednike protiv mise za Antu Pavelića

•Nekoliko desetaka ljudi prosvjedovalo je u ponedjeljak, 28. prosinca 2015. godine navečer u organizaciji Radničke fronte ispred Bazilike Srca Isusova u Palmotićevoj ulici zbog mise zadušnice za ustaškog poglavnika Antu Pavelića

Kako je prenio radio Slobodna Europa „Ispred bazilike se uoči početka misne okupilo nekoliko desetaka antifašista koji su uzvikivali parole "Ustaše i četnici, zajedno ste bježali", dok su im prilikom ulaska u crkvu neki odgovarali nacističkim salutiranjem i uzvicima 'Sieg heil', a okupljene demonstrante nazivali Srbima, pjevajući ustaške pjesme.

U bazilici Srca Isusova se već godina održava misa za ustaškog poglavnika, a tek poslednjih nekoliko godina građani su počeli demonstrirati zbog toga.

Na svojem Facebooku Radnička fronta je objavila: "Na protestu 80-ak antifašista. Pred crkvom čeka 20-ak ustaša. Grupa fašista je još prije dolaska na mjesto pokušala napasti antifašističku kolonu kantama za smeće i palicama, ali su bez problema odbijeni i brzo su pobegli. Policija je sa strane sve samo gledala. Izgleda da je i na fašiste i na "redarstvo" utjecala promjena vlasti - ustašija je digla glave."

Aktivisti Radničke fronte pokrenuli su u suradnji s antifašistima i drugim organizacijama neformalnu inicijativu Protiv fašizma. "Kao dosljedni antifašisti i proteklih godina smo prosvjedovali protiv te sramotne manifestacije u našem glavnom gradu. Sve jači utjecaj ek-

stremne desnice iz političkih i crkvenih krugova, te nastojanja da se zločinačka i izdajnička tzv. NDH rehabilitira, razlog su za uzbunu među svima kojima je stalo do očuvanja antifašističkog naslijeda moderne Hrvatske", navela je Radnička fronta na Faceboooku.

Godinama je misu predvodio dominikanac Vjekoslav Lasić koji je naglašavao kako je riječ o misi zadušnici za Antu Pavelića, izgovarajući pohvalne riječi za poglavnika.

Jutarnji list piše da su mnogi „tada počeli izbjegavati tu crkvu jer je, jednostavno, gadljivo pomisliti na brigu oko duše osobe koja je otvarala koncentracijske logore, kriva za desetke tisuća ubijenih, kao što je Pavelić kriv za ubijene na najsvirepije načine zbog NDH.“

Međutim, „ovoga je puta bilo sasvim drukčije“ piše list i navodi da je misu 28. prosinca 2015. predvodio mladi svećenik koji je „u crvenoj halji na početku istaknuo da je riječ o redovnoj misi, u znacenju nevinu židovsku djecu stradalu u doba Heroda. Istaknuo je da je ubojstvo smrtni grijeh za koji se teško može okajati, osobito kada se radi o nevinim žrtvama. Oni koji proljevaju nevinu krv, za njih je pripravljeno mjesto u paklu, kazao

je, a time sigurno nije usrećio Pavelićeve poklonike. Svećenik je rekao i da se molitvom spominje sve koji su preminuli nevini, ali i moli za one koji su počinili zločin da i za njih bude milosrda. – Svatko tko se ikad rodio, ima pravo da se za njega moli, jednom kada umre. Za njih molimo jer su u čistilištu – rekao je svećenik.

Mladi svećenik, kojem Jutarnji list ne navodi ime, je nakon toga upozorio na pojavu instrumentalizacije vlasti, „kako političke, tako i osobne, obiteljske, ali i crkvene. Svatko od nas ima neku vlast i ako ju zlorabimo i nevini ili drugi zbog toga pate, to je suprotno kršćanskom duhu. U ovoj vlasti koju imamo, moramo paziti kako ju koristimo, da ju ne zlorabimo“ – rekao je svećenik, svjestan da se na ulici pred crkvom nalaze dvije suprostavljene grupe ljudi.

Nakon misne, oni koji su došli samo zbog poglavnika nisu krili svoje razočarenje onim što je mladi svećenik rekao, za razliku od hvalospjeva dominikanca Vjekoslava Lasića koji je prijašnjih godina redovno predvodio misu, a ovaj put je bio u drugom planu, iako je bio samo prisutan.

R.I.

Zagreb

Održana misa za Josipa Broza Tita

•U crkvi Svetoga Marka na zagrebačkom Gornjem gradu 10. siječnja 2016. je održana misa posvećena, između ostalog, i Josipu Brozu Titu. Misu je uplatio slobodni novinar Vojislav Mazzocco koji je svoj čin nazvao psihološkim, društvenim eksperimentom

Nakon što je desetak dana prije toga u crkvi u Palmotićevoj ulici održana već tradicionalna misa za dušu ustaškog poglavnika Antu Pavelića, koja je bila popraćena demonstracijama antifašističkih aktivista, misa na kojoj se molilo za Titovu dušu nije naišla na ikakav primjetan društveni odgovor, osim velikog broja novinara i snimatelja kojima je događaj najavljen.

Vojislav Mazzocco, aktivist i novinar

jednog od hrvatskih portalova, svoje je plaćanje misne za Josipa Broza Tita, u kratkoj izjavi na Trgu svetog Marka, nazvao društvenim eksperimentom.

- Za pokojnog Josipa iz obitelji Broz, najavio je svećenik Franjo Prstec, koji je u crkvi Svetog Marka održao misu zadušnicu za Josipa Broza Tita. Sve molitve u ovo božićno vrijeme u našem srcu žele udomiti istu misao. Gospodin je došao k nama, rekao je u propovijedi Prstec.

Na nebu postoji i komadić Hrvatske. „Oprostit ćete mi, ali pomolit ćemo se i za one koji nisu htjeli Hrvatsku“, zaključio je svećenik Prstec.

Na misi koju je uplatio novinar Mazzocco okupilo se pedesetak vjernika koji su također platili misu za svoje pokojne.

Objava na Facebook stranici o održavanju ovog događaja izazvala je velike polemike na društvenim mrežama i javnosti i mnogo različitih komentara.

• Komemoracijom, polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća pred spomen kosturnicom obilježena 74-ta obljetnica stradanja civila iz sela sjeveroistočnog Korduna, koje su ustaše ubile u ofenzivi započetoj 21. prosinca 1941. godine sa ciljem da terorom zaustave razvoj ustanka u tom kraju

Kordunsko selo Prkos Lasinjski, nastanjeno srpskim življem, smješteno na obali Kupe između hrvatskih naselja Lasinje i Banskog Kovačevca, bilo je 21. prosinca 1941. godine poprište jednog od brojnih ustaških zločina kojom je prilikom iz tog, ali i sela Stipan, Kirin, Sjeničak, Dugo Selo Lasinjsko i ostalih mjeseta sjeveroistočnog dijela Korduna, u obližnjoj šumi Brezje pobjeleno i masakrirano 1446 nevinih žrtava. Stradanje Prkosa uklapa se u opću golgotu tadašnjeg kotara Vrginmost u kome su tijekom NOR-a pobijene, poginule ili umrle 10.384 osobe, partizani i civili. Samo selo Prkos dalo je 119 partizana, od kojih su 23 poginula, a njihova imena nalaze se na spomen-kosturnici. Masakr u Prkosu bio je **Ivanu Goranu Kovačiću** inspiracija za poemu „Jama“, a **Vladimiru Nazoru** za pjesmu „Majka pravoslavna“ (inače, na tom području su čamcem preko Kupe u partizane otišli Nazor i Kovačić).

Na komemorativnom skupu u povodu 74. obljetnice stradanja nevinih žrtava, odana im je počast polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća pred spomen-kosturnicom (rad arhitekta **Aleksandra Freidenreicha**). Uz mještane, povratnike i njihovu rodjinu komemoraciju su nazočili poklonici antifašizma iz Karlovačke, Sisačko-moslavačke i Zagrebačke županije, **Siniša Ljubojević**, karlovački dožupan, **Branko Jovičić**, načelnik općine Gvozd, **Petar Raić**, predsjednik ZUABA GZ i ZZ i **Mirko Miladinović**, potpredsjednik Saveza udruga antifašista Karlovačke županije.

O događajima koncem 1941. godine i pokolju u Prkosu govorio je **Mile Knežević** iz Sekcije boraca 8. kordunaške udarne divizije. Akciju je vodio Ante Moškov, a u Bović je došao i sam Ante Pavelić želeći ustašama podignuti moral, jer operacija baš i nije išla po planu. Četvrti partizanski bataljun koji je djelovao na širem području sjeveroistočnog dijela Korduna, pomrsio je

SPOMEN NA ŽRTVE FAŠIZMA

ustašama nakanu i izvukao iz obruča oko 15 tisuća stanovnika i sigurno ih razmjestio na Petrovoj Gori. Nakon deset dana akcija je obustavljena. Partizani nisu uništeni, a ustanak se razbuktao, zaključio je Knežević.

Skupu se obratio i načelnik općine Lasinja **Željko Prigorac**, rekavši da iz ovog zločina treba izvući pouke da se nigdje i nikada nikakvo zlo više ne dogodi i ne ponovi. Rat nikome nije dobro donio, a u tim sukobima najviše stradavaju civili kao nevine žrtve kojima treba odati počast. **Saša Milošević**, zamjenik predsjednika Srpskog narodnog vijeća je govorio o demokraciji koja podrazumijeva slobodu, jednakost i bratstvo i još uvijek prisutnom neprijatelju demokracije, a to je fašizam koji izbjiga i mutira dok njegovi sljedbenici aktivno rade na njegovom povratku, sa željom da ponovo stupi na pozornicu. Fašizam se manifestira kao postavljanje žica među prijateljskim zemljama ili na način da se nekim ljudima govori da su u Republici Hrvatskoj gosti. Na takve i slične stvari treba stalno upozoravati i boriti se i suprotstavljati im se, kazao je Milošević.

Danica Mičić, članica Općinskog vijeća Lasinja podsjetila je kako je među žrtvama pokolja bilo 278 djece mlađe od 15 godina. Taj pokolj nije učinio pomahnitali pojedinac ili neformalna grupa krvnika u trenutku osvete, nego je sve ranije isplanirao i rukovodio realizacijom sam vrh tzv. NDH na čelu s poglavnikom Pavelićem, istaknula je Mičić.

Stvaranjem tzv. NDH 1941. godine i uspostavom ustaške vlasti, dio Korduna omeđen rijekom Koranom od izvora do

Slunj i cestom Plitvička Jezera – Slunj, našao se u potpunom okruženju ustaških garnizona i oružanih postaja. Povelju nije bilo teško u tom okruženju izvršiti zlodjela prema srpskom narodu (u tom okruženju je oko 90% srpskog stanovništva). Oko 4000 ustaša, domobrana i žandara u velikoj ofenzivi koncem 1941. godine trebalo je uništiti partizanske snage u kotaru Vrginmost i Petrovoj gori, koje su prijetile da prošire požar narodnog ustanka u hrvatske krajeve preko Kupe prema Zagrebu i Žumberku. Ofenziva je počela u noći 20/21. prosinca 1941. godine iz pravca Lasinje i Bučice. Najprije je opkoljeno srpsko selo Prkos koje je do temelja spaljeno i uništeno. Samo u tom selu ubijeno je 478 stanovnika. U nastavku ofenzive od Dugog Sela do Bovića uhvaćeno je i ubijeno još oko tisuću ljudi. Ustaške metode ilustrira i slučaj žandarmerijskog narednika u Lasinji **Petra Nikolića**, Hrvata, u prvi mah zadovoljnog stvaranjem tzv. NDH, koga su ustaše ubile zajedno sa ženom i dvoje djece, jer je pokušao pismom (kojeg su se ustaše domogle) upozoriti stanovnike Prkosa o pripremanom ustaškom napadu.

Sličnih zločina i nasilja nad nevinima bilo je, nažalost, na ovim prostorima i u ratnim zbivanjima od 1991.-1995. godine. Međutim, na komemorativnim skupovima u Prkosu to se – ne spominje! Novi rat (devedesetih) uzeo je danak u svim selima u okolini – selo Lasinje su krajinske formacije temeljito opljačkale 1991. godine, a slično je prošao i Banski Kovačevac, a ubijeno je i desetak mještana – Hrvata.

B. M.

Milivoj Dretar ponovno izabran za predsjednika ZUABA

•Zajednica Udruga antifašističkih boraca i antifašista Varaždinske županije održala je 18. veljače u Županijskoj palači u Varaždinu redovnu izbornu godišnju skupštinu na kojoj je za predsjednika ponovno izaran Milivoj Dretar čime mu je odano priznanje za njegov dosadašnji rad i vođenje županijske organizacije antifašis

Članice ZUABA Varaždinske županije su četiri udruge: varaždinska, ludbreška, novomarofska te ivanečka koja ima i podružnicu u Lepoglavi. Na samom početku skupštine, odana je počast preminulom **Vinku Oreškom**, dugogodišnjem članu Predsjedništva te prijašnjem predsjedniku ZUABA i varaždinske udruge, a minutom šutnje prisjetili su se svih palih za slobodu Hrvatske.

Prijašnja godina nam je bila obljetnička, organizirali smo više aktivnosti koje smo usmjerili prema široj populaciji. Održali smo svečanu akademiju u HNK Varaždin te stručni skup o spomeničkoj baštini u suradnji s Ministarstvom kulture, a posjetili smo i mnoga mjesta u Hrvatskoj i dobro surađivali sa susjednim udrugama i Savezom u Zagrebu. I ova nam je godina svečana – obilježit ćemo 75. godišnjicu izbijanja Drugog svjetskog rata u Hrvatskoj i početak ustanka naroda sjeverozapadne Hrvatske. U Turčinu će biti središnja županijska proslava, a tu su i komemoracije u Lepoglavi, Šemovcu, Jelkovcu,

posjeti Danici, Kalniku, Jasenovcu, Javdnom, u svom je izvještu rekao prof. **Milivoj Dretar**. Zahvalio je gradovima i općinama te predstavnicima Županije koji pružaju finansijsku i moralnu potporu.

Članove skupštine ZUABA i njihove goste pozdravio zamjenik župana Varaždinske županije **Alen Kišić** te im je poželio mnogo uspjeha u dalnjem radu.

– Udruge koje promiču antifašizam kao osnovnu civilizacijsku vrijednost, a time i temelj moderne, suvremene i demokratske države treba promicati i podupirati, a na sjeveru Hrvatske ljudi su oduvijek bili marljivi, samozatajni te su znali braniti prave vrijednosti i ideje. Današnje društvo mora biti zahvalno hrabrim borcima, partizanima koji su obranili Hrvatsku od nacističko-fašističkih okupatora u NOR, ali i zahvalni braniteljima koji su stali u obranu Domovine od velikosrpske agresije – naglasio je zamjenik župana Kišić, istaknuvši kako će Udruga uvijek imati potporu Županije.

Na skupštini je usvojeno i Izvješće

o radu Udruge za 2015. godinu te je predstavljen program rada i aktivnosti i finansijski plan za 2016. godinu.

Prošle se godine ZUABA-i Varaždinske županije pripojila URMVI te Društvo Tito grada Varaždina pa je posebna zahvala upućena **Štefici Novak** i **Đuri Klariću** na njihovom velikom doprinosu i osobnom trudu u dosadašnjem radu.

Potom je izabrano novo rukovodstvo. Ponovo je za predsjednika Zajednice udruga izabran Milivoj Dretar. Tajničke poslove će i dalje obavljati **Franjo Turkalj**, a potpredsjednici su (p)ostali **Marija Varović** iz Lepoglave i **Zvonko Gregurinčić** iz Trnovca. Izabrani su i ostali članovi Izvršnog te Nadzornog odbora. Skupštinu su pratili **Dubravka Biberdžić**, predsjednica Županijske skupštine, **Ruža Jelovac**, županijska pročelnica, **Josip Hehet**, predsjednik Gradskog vijeća Varaždina, **Branko Dolenc**, potpredsjednik SABA RH, **Zvonko Golub**, predsjednik ZUABA Međimurske županije.

R.I.

Predsjednik ZUABA Varaždinske županije Milivoj Dretar govori na skupštini

MJESTA USPOMENA I OPOMENE

•Poveća skupina članova ZUABA ZŽ i GZ, a među njima su bili partizanski veterani i hrvatski branitelji, odala je počast civilnim i vojnim žrtvama Narodnooslobodilačke borbe i Domovinskog rata

Valjano osmišljen i organiziran obilazak Grada heroja – primjereno je realiziran. Poveća skupina članova Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Zagrebačke županije i Grada Zagreba na čelu s predsjednikom Petrom Raićem, posjetila je Vukovar, položila vijence na spomen-obilježje, te odala počast svim žrtvama – iz NOB-a i Domovinskog rata. Tako su poručili da su sve žrtve jednake, da ih se ne smije dijeliti „na vaše i naše“ i da se svim stradalima mora jednakodobno odavati počast, te da antifašistički borci i hrvatski branitelji trebaju i nadalje zajednički braniti i svjedočiti antifašistički karakter Narodnooslobodilačkog i Domovinskog rata, jer za istu državu su se borili, samo u različitim povijesnim okolnostima.

Još za vrijeme puta u autobusu, članovi UABA Jug Zagreb i hrvatski branitelji Branko Čaćuga i Slavko Cerjanec govorili su o najtežoj i najtragičnijoj

bitki koju je Hrvatska vodila u Domovinskom ratu, kada nakon gotovo tri mjeseca herojskog otpora Vukovaru nije bilo spasa. Poslije višednevnih borbi, jedinice JNA su 10. studenog zauzele Milovo brdo s kojeg su nadzirale središte Vukovara. Obrana Vukovara presjećena je na dva mjesta, čime su branitelji sabijeni u tri odvojena džepa koja se nisu mogla dugo održati. Tri dana kasnije približili su se središtu grada i Vodotornju. U Borovu Naselju osvojili su nakon dvodnevnih borbi silos. Hrvatske snage potisnute su prema središtu kombinata Borovo i središtu Vukovara, prema bolnici, Policijskoj upravi i Zapovjedništvu obrane grada. Obrana Vukovara bila je na izdisaju... U napadu na Vukovar poginulo je 1739 osoba. Poginula su 632 pripadnika hrvatskih oružanih snaga i policije, a 178 se vodi na popisu nestalih. Prema podacima JNA, do veljače 1992. godine ukupni gubici u istočnoj

Hrvatskoj iznosili su 894 poginulih i 5056 ranjenih pripadnika. Po hrvatskim vojnim i publicističkim procjenama jedinice JNA su samo u Vukovaru imale od 8 do 15 tisuća poginulih. Materijalni gubici JNA u Vukovaru u Glavnom su stožeru HV-a procijenjeni na stotinjak uništenih tenkova, šezdesetak oklopnih transporteru i 27 srušenih zrakoplova.

Počast ratnim stradalnicima

Obilazak je počeo u Borovu Naselju ispred spomenika borcima Crvene armije. Domaćin zagrebačkim antifašistima Lazo Đokić, predsjednik ZUABA Vukovarsko-srijemske županije i Grada Vukovara, podsjetio je na događaje kada su u noći između 7. i 8. prosinca 1944. započele operacije desanta na Dunav, pokušaja oslobođenja Vukovara i proba-

Postav Muzeja vukovarske bolnice uređen je dobrim dijelom prema sjećanju dr Vesne Bosanac

ja Srijemskog fronta. Budući da se do 9. prosinca 1944. godine jedinice iz pravca Sotina nisu uspjеле spojiti s mostobranom, borci Pete vojvođanske brigade i Crvene armije morali su se povući na lijevu obalu Dunava. Na mostobranu su ostali mnogi poginuli i ranjeni, na obje strane. Spomenik je podignut 1946. godine kao svjedočanstvo vremena borbe i žrtava za oslobođenje od fašizma.

Slijedio je posjet Muzeju vukovarske bolnice. Voditeljica **Nevenka Soldo** kazivala je o neprospavanim danima i noćima u vrijeme opsade grada, kada se djelatnost Medicinskog centra odvijala u podrumima. Konvoji medicinskih međunarodnih i zdravstvenih organizacija u listopadu 1991. godine nisu uspjeli dostaviti pomoć bolnici i stanovništvu, a mjesto stotinjak ranjenika koji su odvezeni iz Vukovara uskoro su zauzeli novi ranjenici. Humanitarni konvoj u dva navrata pokušao je stići u Vukovar, a naposljetku je i opljačkan. Sanitetski konvoj „Liječnici bez granica“ 19. listopada 1991. godine, nakon dva dana putovanja izvukao je 102 ranjenika iz vukovarske bolnice. I dok su posljednja vozila izlazila iz grada, počeo je topnički napad. O tragičnim danima i borbi za ranjenike i bolesne, među kojima je bilo i male djece, govorila je i dr. **Mirjana Rutko**, danas liječnica u Medicinskom centru, a u vrijeme okruženja dijelila je sudbinu ostalog medicinskog osoblja u podrumima „ratne bolnice“. Gostima je prikazan i dokumentarni film o bolnici koja je bila stalna meta napada. Tada je dr. **Vesna Bosanac**, ravnateljica, svakodnevno slala izvještaje hrvatskoj i svjetskoj javnosti o zločinima apelirajući na pomoć. Po njezinom sjećanju (jer je dokumentacija uništena) u velikoj mjeri uređen je postav Muzeja vukovarske bolnice.

Kod Spomen-kosturnice na Trgu žrtava fašizma u Vukovaru odana je počast za 388 žrtava fašističkog terora čiji su posmrtni ostaci preseljeni iz Dudika, 155 boraca iz Vojvođanske udarne brigade i 62 pripadnika Crvene Armije, poginulih 8. i 9. prosinca 1944. godine u desantu preko Dunava i u borbama za oslobođenje Vukovara. Prve operacije za oslobođenje Vukovara započele su još u prosincu 1944., da bi grad bio oslobođen 12. travnja 1945. godine u sklopu operacije proboga Srijemskog fronta.

Na spomeničkom kompleksu u Dudiku koji čini pet buktinja, stiliziranih vitkih konusa okruženih kamenim cvjetovima, rad beogradskog arhitekta **Bogdana Bogdanovića**, počela je obnova, što su zagrebački antifašisti sa zadovoljstvom pozdravili. Sredstva u iznosu od tristo tisuća kuna osigurana

Spomenik „Zračni križ“ na memorijalnom groblju žrtava Domovinskog rata

su u okviru Programa kulturnog razvoja Ministarstva kulture Republike Hrvatske. U Dudiku je stradalo 455 žrtava koje su na najsvirepiji način ubijene za vrijeme vladavine NDH u Drugom svjetskom ratu. Od 31. srpnja 1941., kada su ubijene prve žrtve Bobote do 9. veljače 1943. godine, ovi dudovi su bili nijemi svjedoci stradanja nevinih. U vrijeme vojnih operacija u Vukovar dolazi specijalni Pavelićev izaslanik, viši redarstveni povjerenik za veliku župu Vuka, **Viktor Tomić** koji ustanovljava pokretni prijek sud, a s njim i posebna ustaška postrojba – askera koji počinju pripremati jedan od najvećih zločina u zemlji. Dudik postaje stratište seljaka, radnika, žena, đaka, skojevaca, domoljuba iz 61 naselja Srijema, Slavonije i šire regije. Spomen-park Dudik danas je zapušten, zapadno od spomenika „niklo“ je nogometno igralište (dakako, bez dozvole nadležnih tijela vlasti), okoliš zarastao korovom. Početak obnove daje nadu da će se u dogledno vrijeme ovo spomen-područje urediti, da bude u onakovom stanju kakvo zaslužuju oni koji su ovdje ubijeni, kao i svi koji čuvaju uspomenu na njihovu žrtvu.

„Zračni križ“ i Ovčara

Na memorijalnom groblju žrtava Domovinskog rata brojni sudionici „karavane antifašista“ upisali su se u knjigu dojmova ovog jedinstvenog počivališta hrvatskih branitelja. Položeni su vijenci ispred spomenika „Zračni križ“, u spomen na hrvatske branitelje i civile (njih 938) ubijene u agresiji na Vukovar 1991. godine. Sudionike je pozdravio **Želimir Hutz** iz Službe protokola Memorijalnog groblja žrtava Domovinskog rata.

Slijedio je posjet Ovčari. Tu je djelovao koncligor od početka listopada 1991. godine i kroz njega je prošlo oko četiri tisuće zatočenika. Ubijeno je 200 zatočenika i nestala je 61 osoba. Uglavnom su to sve bili ranjenici i medicinsko osoblje vukovarske bolnice. Ovčara simbolizira sve masovne zločine počinjene za vrijeme agresije na Hrvatsku.

Magloviti i prohladni dan bio je na izmaku. Padom mraka, na kratkom predahu i objedu u restoranu „Sedes“ („Mornar“) na obali Dunava, sudionike je pozdravio partizanski veteran iz vukovarskog kraja **Đorđe Miroslavljević**.

B. M.

Mladi u Hrvatskoj ne znaju pravu istinu o fašizmu

♦Kada bi mladi u Hrvatskoj znali pravu istinu o fašizmu onda se ne bi dogodilo da učenici ne znaju da je NDH bila fašistička država, da se olako crtaju kukasti križevi i viče „Za dom spremni“, upozorio je predsjednik UABA Međimurske županije Zvonko Golub

UČakovcu je 17. veljače 2016. održana izvještajna skupština Udruge antifašističkih boraca i antifašista Međimurske županije, kojoj je prisustvovao i predsjednik SABA RH **Franjo Habulin**. Na tom skupu je predsjednik Udruge mr.sc. **Zvonko Golub** kazao je kako je skladu s Programom rada za 2015. godinu, Udruga sudjelovala u obilježavanju značajnijih događaja iz antifašističke prošlosti Međimurja i Hrvatske.

Obilježavanje 70-te obljetnice oslobođenja Međimurja od mađarske fašističke okupacije odvijalo se pod visokim pokroviteljstvom Hrvatskog sabora, Vlade Republike Hrvatske, Skupštine Međimurske županije i međimurskog župana. Za tu prigodu osnovan je i poseban Odbor, na čijem je čelu bio predsjednik Skupštine Međimurske županije **Mladen Novak**, a članovi Odbora predstavnici SABA Republike Hrvatske, gradonačelnici i načelnici općina Međimurske županije, predsjednik Udruge antifašističkih boraca Međimurske županije te mnogi ugledni kulturni i javni djelatnici.

Program se odvijao od 2. do 7. travnja 2015. pod nazivom ‘Dani oslobođenja Međimurja’. Posebno svečana, kazao je Golub, bila je sjednica Skupštine Međimurske županije, na kojoj su pored brojnih dužnosnika lokalnih tijela vlasti, političkih stranaka, braniteljskih udruga i poklonika antifašizma sudjelovali izaslanici Predsjednika Hrvatskog Sabora, Glavnog stožera Hrvatske vojske, veleposlanica Republike Bugarske, veleposlanik Azerbajdžana, vojni izaslanik Republike Austrije i doajan vojno-diplomatskog zbora, kao i konzul Ruske Federacije, bivši predsjednik RH i počasni predsjednik SABA-a Republike Hrvatske **Stjepan Mesić** i mnogi drugi. Obilježavanjem 70-te obljetnice oslobođenja Međimurja, Međimurci su i ovaj put pokazali da poštuju doprinos koji su dali u antifašističkoj NOB-i.

U mnogim općinama i gradovima briga o antifašističkim spomenicima postala je uobičajena praksa i ti se spomenici tretiraju kao zaštićena kulturna dobra o kojima skrbe općine i gradovi. Tako je uoči 6. travnja 2015. – Dana oslobođenja Međimurja od mađarske fašističke okupacije obnovljeno Partizansko spomen-groblje u Sv. Jurju u Trnju, a u

2016. godini očekuje se nastavak radova na prostoru koji se nalazi nasuprot groblja i predstavlja jedinstveni Partizanski spomen-park. Udruga antifašista dogovorila je s načelnikom općine Domašinec obnovu devastiranog antifašističkog spomenika u šumi Škarje kraj Turčića, gdje je donesena Odluka o podizanju ustanka protiv fašizma 1941. godine u tadašnjem kotaru Prelog. Naš cilj je stalna briga o održavanju antifašističke spomeničke baštine u Međimurju.

Na žalost, ističe Golub, bilježimo i primjere gdje se dogovori oko očuvanja spomenika ne poštiju, a u nekim sredinama bilježimo i devastaciju prvobitno izrađenih antifašističkih spomenika. Vjerujemo da će grad Prelog pronaći odgovarajuću lokaciju za postavljanje spomen-ploče koja je do 1990.g bila postavljena u Osnovnoj školi ‘Brace Malek’ u Prelugu, a nakon toga, u euforiji rušenja i uništavanja antifašističkih spomenika, skinuta te umalo završila na smetlištu, kao i to da će za spomen-bistu narodnom heroju **Karlu Mrazoviću-Gašparu** koja je nekada stajala ispred Osnovne škole M.Središće, biti pronađena lokacija u gradu M. Središće.

Predsjedništvo Udruge usprotivilo se prijedlogu, da se s desne strane ulaza u palaću Zrinski, gdje se nalazi spomen-ploča podignuta kao uspomena na sve znanе i neznane borce i rodoljube koji su za

vrijeme mađarske fašističke okupacije ovdje bili mučeni i položili svoje život, ova ploča ukloni i postavi spomen-ploča posvećena Nikoli Zrinskom Sigetskom ocjenjujući da je za spomen-ploču Zrinskima moguće pronaći drugu lokaciju. Pred našom Udrugom ostaje zadatak da u svim općinama i gradovima u kojima još nisu obnovljeni devastirani antifašistički spomenici, obavimo razgovore s čelnim ljudima, te ih upozorimo da te spomenike tretiraju kao zaštićeno povijesno dobro o kojima su po zakonu dužni voditi računa, naglasio je Golub.

Uz sve to, mladi u Hrvatskoj pre malo znaju o poštosti fašizma. Jer kada bi mladi znali pravu istinu o fašizmu onda se ne bi dogodilo da učenici ne znaju da je NDH bila fašistička država, da se olako crtaju kukasti križevi i viče Za dom spremni!

Stoga je u suradnji s Forumom mlađih SDP Međimurske županije, Udruga uputila u Ljetnu školu antifašizma u Savudriji šestero mlađih. Tijekom Ljetne škole obrađene su teme iz povijesti NOB-a, holokaust, o ekstremnoj desnici u svijetu i Hrvatskoj danas, o metodama rada i organiziraju SABA RH i drugih antifašističkih udruga.

Na samom kraju, Golub je kazao kako Udruga antifašističkih boraca Međimurske županije broji osamdesetak članova, od kojih je tek njih troje boraca iz 2. svjetskog rata.

Skupština Udruge antifašističkih boraca i antifašista Međimurja

Godišnjice i svečano otkrivanje poprsja

Vlada Lijepe Naše tek je formirana, a neki ministri su netom počeli obavljati rekorde. Recimo ministar branitelja Mijo Crnoja postavio je, možda i svjetski rekord. Ili bi mogli kazati mandatni rekord. Teško je u svijetu naći ministra u bilo kojoj državi na svim kontinentima koji je ostvario tako superiorno kratak mandat. Nije uspio čak ni popisati izdajice u Hrvatskoj, a već je morao dati ostavku i vratiti se u svoju trošnu šupu od dasaka, bez vode, struje i grijanja, usred zime.

No, zato mu je za neizbrisivo pamćenje ostalo ustoličenje na ministarsko mjesto. Preuzeo je ministarstvo, a onda je to isto ministarstvo i ministra Crnoju posvetio biskup sisački Vlado Košić. Sve je poškropio svojom svetom vodom i blagoslovio Crnoju i njegove prostorije u ministarstvu. Preporučio je Svevišnjem novog ministra.

A onda se desilo to što se dogodilo. Nakon svete vode netko je napisao da je to bilo „Drži vodu dok majstori odu“. I doista biskup Vlado je izgleda na Crnoj listi, ne samo zbog Crnoje. Jer kad Svevišnji nije uslišio biskupov blagoslov, nešto ne štima ni kod biskupa. Ali on neće dati ostavku jer i ne radi po učinku, odnosno učinkovitosti.

Dakle, poslije biskupa Košića nakon svega tri dana, Mijo Crnoja više nije bio ministar. Kolumnist Ante Tomić je napisao, da će kratki obred Vlade Košića ostati upamćen „kao jedan od najneuspješnijih blagoslova kuća u čitave dvije tisuće godina kršćanstva.“

No, bilo je najava da bi biskup Košić mogao posvetiti i Vladu i njene prostore. Do toga nije došlo, a možda i neće doći. Vlada je izgleda odustala od namjere da je biskup Vlado blagoslovio. Tko zna što bi sve biskup Vlado mogao navući i ne bi li Vlada mogla proći krenjan ministar Crnoja.

U povijesti hrvatske politike postoji jedna izreka koja je ušla u enciklopedije, a na svoj način može biti komentar. Stjepan Radić je oblikovao sljedeće načelo: „Vjeruj u Boga, ali ne i u popa.“

Ali, ima Vlada još ministara o kojima se slično priča. Evo, recimo Zlatko Hasanbegović, postavljen je za ministra kulture, a nije iz kruga ljudi koji djeluju u kulturi. Možda je baš zato kao ministar i počeo nekulturno. Nije navikao djelovati u kulturi. Pa je kazao

nešto iz povijesti što nije točno. A predlagatelji su njega za ministra predložili jer je povjesničar. I kaže on: „Antifašizam nije temelj ove države već floskula koja nema utemeljenje u ustavnom tekstu, ne spominje se nigdje ni jednom riječju u Ustavu“.

Pa zašto bi ministar kulture trebao znati povijest! Iako je povjesničar. I zašto bi on uopće morao poznavati kulturu! Iako je ministar kulture. I zašto bi kao ministar trebao poznavati Ustav! Nema prijemnog ispita ili klasifikacijskog. Možda i nije tu da provodi Ustav, nego stav, iako izgleda da on ne može zastupati stav, a da nema U.

Mnogi su ga napadali, a bogami i branili. Pa ga je tako branio i bivši predsjednik Hrvatske čiste stranke prava Ivan Gabelica. Hasanbegović je bio predsjednik mladeži Hrvatske čiste stranke prava upravo u vrijeme kada ju je vodio Gabelica. Stoga ga je Gabelica i dostoјno branio. Za Hasanbegovića je kazao da je protivnik svih totalitarizama, pa i fašizma. A dodao je rečenicu kao krunski prilog: „Odgovorno tvrdim da Ustaški pokret nije bio fašistički pokret“ - kaže Gabelica, vjerojatno misleći i na mišljenje svog nekadašnjeg stranačkog ultra desnog kolege.

Ipak treba kazati da je barem novi ministar znanosti Predrag Šustar u „fahu“. On sumnja u znanost. U jednom članku je napisao da je pitanje evolucije i dalje otvoreno te da opcija Bog, kao onaj koji je stvorio svijet, i dalje ostaje otvorena.

Jedan portal kod nas piše da su hrvatski znanstvenici izjavili kako Šustar zbog toga ne može biti ministar te da su provjerili kako je od Šustarove teze odustao čak i službeni Vatikan, odnosno Crkva.

Ipak i ovi primjeri pokazuju da bi za ministra mogao biti imenovan i suster, posebno ako bi falsificiranom diplomom potvrdio svoju kompetentnost.

U SABA RH i udrugama često obilježavamo godišnjice, pa tako i ove godine 75 godišnjicu ustanka. Stoga razumijemo da je i naša predsjednica države obilježila svoju prvu obljetnicu. I to na poseban način. Svečano je otkrila poprsje. I to poprsje, odnosno bistu Franje Tuđmana, prvog predsjednika Republike Hrvatske.

Poznato je da je lani iz Ureda na

Pantovčaku maknula bistu Josipa Broza Tita, vođe antifašističkog pokreta, vođe Pokreta nesvrstanih zemalja i državnika kojeg je svijet posebno cijenio i prihvaćao kao borca za miroljubivu aktivnu koegzistenciju.

Zastavu kojom je bilo prekriveno poprsje prvog hrvatskog predsjednika Franje Tuđmana, predsjednica je predala kao dar autoru biste, akademskom kiparu Kruni Bošnjaku. Bošnjak je u izjavi novinarima rekao kako je iznimno počašćen i ponosan što je bista izložena. „Što ću vam reći, umirem od ponosa“, kazao je Bošnjak. I srećom, ostao je živ.

Inače, predstavljena je neka „nova“ knjiga Josip Jurčevića, iako je on već odavno pročitan. Zamislite kako se knjiga zove - Stogodišnji terorizam jugoslavenstva i komunizma u Hrvatskoj. Promotor je bio Zvonimir Šeparović koji je kazao kako „nitko u suvremenoj povijesti nije učinio toliko za rasvjetljavanje hrvatske prošlosti, kao što je to učinio Josip Jurčević. Uvijek je bio na pravoj strani“.

A što je onda Tomac koji je objavio toliko sličnih knjižurina, ako je Jurčević rasvjetlio to što Tomac rasvjetljava. Tako se uvijek međusobno časte Jurčević i Šeparović. A tko će onda Tomca? Tko zna zašto, ali Tomac nije predstavljao Jurčevićevu knjigu. Tako je Jurčević spao na Šeparovića, a Šeparović jednako nisko na Jurčevića, dok bi dr. Tomac mogao spasti na obojicu. I tako se međusobno i ispromidžbirati.

Nedavno je u svijetu obilježen i Međunarodni dan WC-a koji je organizirala zaklada „We are Water“ koja koristi ovaj dan kako bi upozorila na nedostatak pristupa odgovarajućim sanitarnim čvorovima. Mi bi se složili. Taj nedostatak pristupa sanitarnim čvorovima jest problem u temeljnog smislu, ali i u nekim drugim smislovinama. Jer svako malo čujemo kad netko govori da bi mu trebao sanitarni čvor. Ali nastavlja kao da ga ima. Zato jest za pozdraviti inicijativa da sanitarni čvorovi budu pristupačni, kako se ne bi događalo da se, tko god se sjeti, ponaša negdje gdje nema sanitarnog čvora, ko da ga ima. Posebno bi neki, recimo za govoricom, mogli montirati sanitarni čvor. A ne da rade to što rade, bez sanitarnog čvora. I bez puštanja vode za ispiranje.

NOVE KNJIGE

Dragan Markovina Povijest poraženih

Povjesničar Dragan Markovina u nedavno objavljenoj knjizi „*Povijest poraženih*“ (Jesenski i Turk) na primjeru Dalmacije donosi višešlojnu historiju „odozdo“, priče zbrisanih zajednica, pobornika pobijedenih ideja i neposlušnih pojedinaca: Talijana i Srba, autonomaša i integralnih Jugoslavena, takozvanih orjunaša, te komunista opozicionara

od Vicka Krstulovića do Gorana Babica i feralovaca. Priča je to o uništavanju manjinskih komponenti sve dok od pluralnog hrvatsko-talijanskog identiteta nije preostalo isključivo jedno: Hrvat-katolik. Poraz je da reakcionarni dio Dalmacije, barem od 1797. u svakoj ideji modernizacije vidi židovsko-komunističku urotu s ciljem razaranja „tradicionalnih vrijednosti“. Već tada je fra Andrija Dorotić opciju uvođenja francuske revolucionarne vlasti – nasuprotni austrijske, klerikalne – okrstio kao jakobinsko-čifutsku zavjeru. Od retorike tog popa pa do one Marka Perkovića u Dalmaciji se nije promijenilo apsolutno ništa.

Kako piše Jerko Bakotin u svojoj opširnoj recenziji, Markovinin pristup znači miniranje crno-bijelih slika i dijagnosticiranje do tada nevidljivih kontinuiteta, u skladu s postavkom Pierrea Nora po kojoj je „službena povijest antagonizirana s pamćenjem“, što nerijetko važi i za znanost posvećenu teološkoj prići o mukotrpnom hodu ka nacionalnoj državi. Zatiranje romanske baštine, nametanje Talijanima kolektivne krivnje za fašizam i percepcija njihovog egzodus-a kao poželjnog ispostavljaju se kao matriča po kojoj će pedesetak godina kasnije biti tretirani Srbi, a (jugo)slavenski šovinizam kao prethodnik hrvatskog.

Autor ne ekskulpira krivnje pripadnike tih zajednica, koji su se redovito odavali vlastitim šovenskim projektima i time asistirali hrvatskom nacionalizmu. Ipak, upravo je Talijan 1942. u Splitu bacio bombu na fašističku limenu glazbu, a suludo inzistiranje Srba na secesiji izgle-

da razumljivije u kontekstu činjenice da je mjesecima prije bombardiranja Zadra pogromaška rulja uz pratnju hrvatske policije uništila više od stotinu objekata u vlasništvu Srba. Među izbrisane događaje spadaju i splitski spomenik kralju Aleksandru, inzistiranje dalmatinskih Hrvata 1918. na što bržem ujedinjenju sa Srbijom – u trenucima kada Stjepan Radić izgovara čuvenu poredbu – ili plan Tina Ujevića i Vlade Čerine da preduhitre Mladu Bosnu i u ime jugoslavenstva ubiju Franju Ferdinanda.

Druga tema knjige, ukazuje Bakotin, potpuno je rastakanje svih postignuća Jugoslavije kao „najozbiljnijeg modernizacijskog projekta na ovim prostorima“ (Marie-Janine Calic), odnosno pretvaranje ex-socijalističkih republika u „polukolonije“ u kojima su – u slučaju Hrvatske – Crkva i HDZ razgradili sekularnu državu, odgojili ksenofobnu i konzervativnu generaciju, proveli reviziju NOB-a i legitimirali kriptoustaštvu. Markovina glavnog krvica za takav razvoj locira u politici SKH-a i SDP-a koji su u bitnom preuzeli ideološki okvir tuđmanizma. U to se uklapa i spomeničko izjednačavanje žrtava fašizma i komunizma, provedeno za vrijeme posljednje SDP-ove vlade.

Ovo djelo je potrebno i dosljedno antirevizionistički angažirano sredstvo otpora narativu šovinističkog državotvorstva i prava minihrestomatija disonantnih glasova. „Knjige su oružje u ratu ideja“, rekao je Roosevelt. „Povijest poraženih“ oružje je za preživljavanje mraka.

B. M.

U Trevisu predstavljena knjiga „Oleg Mandić - posljednji dječak Auschwitza“

Povodom obilježavanja Dana sjećanja na žrtve Holokausta u Trevisu (Italija) upriličena je i prezentacija knjige pod naslovom „*Oleg Mandić l'ultimo bambino di Auschwitz*“ (Oleg Mandić posljednji dječak Auschwitza), posvećena stradalničkoj epizodi iz života mladoga Olega Mandića, Opatijca koji je, kao dječak bio među osobama što su zadnje napustile zloglasni logor Auschwitz, nakon oslobođenja Europe od okupacije jednako ozloglašenog nacističkog režima Njemačke i sramotnih nacijonista te ideologije u II. svjetskom ratu.

Knjigu je, prema kazivanju Mandića napisao Roberto Covaz, pisac i novinar tršćanskog lista Il Piccola, u izdanju Edi-

zioni Biblioteca dell'Immagine iz Pordenone.

Knjiga je štampana u 15.000 primjera od kojih je 11.000 ovih dana prodavano u paketu s eminentnim dnevnim tiskovinama: Il Piccolo, Il Messaggero Veneto, Il Trentino, L'Alto Adige, Tribuna di Treviso, Nuova Venezia, Mattino di Padova, Corriere delle Alpi, Giornale di Vicenza, Arena di Verona i Oggi Brescia.

Svečanosti i prigodnom programu je uz autore i izdavača nazočilo oko 400 građana, a Mandić i Covaz ispraćeni su dužim pljeskom nakon što su do duboko u noć potpisivali autorske primjerke knjige.

R.I.

Monografija „Tito“ – novi prilog za povijest

Zajednica udruga antifašističkih borača i antifašista Varaždinske županije započela je svoj ovogodišnji program zanimljivim događajem u Gradskom muzeju Varaždin. U goste varaždinskoj publici došao je dvojac poznatih povjesničara, Slavko i Ivo Goldstein, autori monografije „Tito“. Knjiga je tiskana 2015. godine u izdanju zagrebačkog Profila

Slavko Goldstein, publicist, novinar, povjesničar i **prof. dr. sc. Ivo Goldstein**, povjesničar, hrvatski veleposlanik u Francuskoj i pri UNESCO-u i ovaj put su nakon višegodišnjih istraživanja tiskali opsežnu monografiju. Moderator je bio **prof. Milivoj Dretar**, predsjednik ZUABA Varaždinske županije, a gostovao je i **dr. Goran Hutinec** s Filozofskog fakulteta kojemu je upućeno i prvo pitanje – ima li smisla pisati o Titu nakon toliko knjiga, monografija, članaka?

-Naravno da ima, Titov je život toliko osebujan da još nije iscrpljena ni sva arhivska građa, a interes za takvim knjigama i dalje postoji. Dijelove knjige studenti

povijesti koriste kao literaturu za polaganje ispita iz suvremene povijesti, smatra Hutinec. Ivo Goldstein bio je još precizniji: Živimo u dobu kada su sve velike Titove ideje propale: Jugoslavija, nesrstanost i socijalizam, no Tito je i dalje fascinacija svih ljudi. Fascinantna biografija čovjeka iz jednog malog zagorskog sela koji se vinuo u sam vrh svjetske politike. O njemu postoje proturječni stavovi, no ne može mu se poreći povijesna veličina.

Slavko Goldstein također je otkrio nešto novo: Bio sam Titov vojnik, a otkrio sam mnogo novih detalja koji su mi se u ono vrijeme činili nevažanim.

Drago nam je da smo ugostili Gold-

Razgovor o monografiji „Tito“ autora Slavka i Ive Goldsteina u Gradskom muzeju Varaždina

steinove, rado su se odazvali u naš Varaždin jer su s njim i osobno povezani, a pogotovo što je u ovom gradu sredinom svibnja 1945. Josip Broz Tito održao svoj prvi govor u oslobođenoj domovini.

M.D.

Dubrovnik

REPRINT ALBUMA „TEROR OKUPATORA NA PELJEŠCU 1942.-1944.“

♦Treće izdanje u biblioteci dubrovačkih antifašista

ca, objavljene 2013. godine.

„Ono što svako od ova tri izdanja duboko prožima, i što ih povezuje, jest Narodnooslobodilačka borba i antifašizam na dubrovačkom području tijekom Drugoga svjetskog rata.

Knjiga – album Rudimira Rotera po mnogo čemu je posebna; ponajprije svojim oblikom. Riječ je, zapravo, o preslici autorova tekstualno obrazložena albuma, bez bilo kakve intervencije nakladnika. Drugim riječima, pred nama je autorov original oblikovan sredstvima, jezikom i stilom kakvi su vladali u njegovo vrijeme. Ničim ne umanjujući vrijednost Roterova teksta, osobito ukazujemo na neprocjenjivu važnost i veliku vrijednost slikovnog materijala koji je ovjekovječen na licu

Urednici dr. Nikola Tolja i književnik Mato Jerinić su predstavili reprint albuma (snimak V.Salvia)

mjesta neposredno nakon okupatorskog paleža i razaranja peljeških naselja. A slika, kaže naš narod, govori više od svih riječi; makar ih ispisivao i najveštiji pisac“ – rečeno je uz ostalo na predstavljanju reprinta albuma, koji je tiskan dijelom i sredstvima za kulturu Grada Dubrovnika.

K.Ladik

U blagdanskom ozračju pred kraj prošle godine, predstavljen je reprint albuma **Rudimira Rotera** „Teror okupatora na Pelješcu 1942.-1944.“ novo izdanje dubrovačkih antifašista grafički i tiskarski izvedeno u dubrovačkoj tiskari „Alfa 2“. Reprint su nadahnuto predstavili književnik **Mato Jerinić**, urednik biblioteke „Da se ne zaboravi“ i **dr. Nikola Tolja**, pisac i publicist, urednik reprinta albuma. Njihov posao u pripremi za tiskanje bio je obiman a obavili su ga bez naknade. Uz zahvalnost za doprinos nastanku reprinta albuma njima, a prije svih autoru originala, poznatom novinaru i publicistu Rudimiru – Rudiju Roteru izražena je i zahvalnost njegovom suradniku u nastajanju albuma, pelješkom prvoboruču NOB-a **Stipu Antičeviću** te povjesničaru **dr. Radi Petroviću**, Roterovu zetu.

Biblioteka „Da se ne zaboravi“ objavila je 2009. godine, kao svoju prvu knjigu djelo autora Davora Jurišića „Bolje je voljeti manje“, a druga je bila knjiga iz zamišljene (radi autorove smrti, žalost, do kraja nerealizirane) edicije „Dubrovnik u Drugom svjetskom ratu (1941. – 1945.)“, naslovljene „Od okupacije do oslobođenja“, autora Nikole Ani-

Komemoracija civilnim žrtvama rata

Usubotu 9. siječnja u Šajinima je održana komemoracija civilnim žrtvama rata, koje su stradale u noći s 8./ 9. siječnja 1944. godine u zločinačkom pohodu i paljevinu sela.

Dan ranije je u Domu antifašista Pule prof. **Marko Ivan Pekica** održao predavanje na temu "Spaljena istarska sela: tragedija u Šajinima 1944.". Kroz njegova sjećanja

i promišljanja predstavljen je širi kontekst fašizma i antifašizma. Predavanje je organiziralo Istarsko povijesno društvo - partner u projektu sufinanciranom iz programa Europa za građane EU, kojemu je glavni nositelj Univerza na Primorskom, Znanstveno-raziskovalno središće Republike Slovenije u Kopru.

Cijeli projekt provodit će se od kolovoza 2015. do prosinca 2016., a

bavi se temom zapaljenih istarskih sela u Drugom svjetskom ratu od strane nacističke vojske. Rezultati istraživanja arhivske i knjižne građe bit će predstavljeni na putujućoj izložbi u Italiji, Sloveniji i Hrvatskoj.

Marko Ivan Pekica je profesor i predavač, novinar, pisac i pjesnik, scenarist, umjetnički fotograf i režiser, rođen u Šajinima 1943. godine.

K.S.

IN MEMORIAM

LAZO KURBALIJA 1928.-2016.

Rođen je 24.05.1928. godine u Orahovici.

Osnovnu školu završio je u Orahovici, iako mlad 1943.g. uključuje se u NOB. Otpuštanjem mlađih godišta 1945. godine izlazi iz sastava Armije i priključuje se organima Narodne vlasti. Uz rad se dalje školuje, radi na željeznici i aktivira kao društveno-politički radnik.

Posljednjih šest godina bio je aktivan član je Udruge antifašističkih boraca i antifašista Osijek.

DUŠAN TIŠMA 1928.-2015.

Živio u Čepinu kod Osijeka, radio je kao rukovodioc u Industrijsko poljoprivrednom kombinatu Osijek.

U Udrugu antifašističkih boraca i antifašista Osijek uključio se 2011. godine. Umro je 28.12.2015. godine.

MILADINKA PASARIČEK 1922.-2015.

Kao mlada žena sudjelovala je u brojnim akcijama na obnovi ratom razrušene domovine. Za svoje zasluge primila je brojna priznanja i odlikovanja. Sva odlikovanja te Spomenicu 1941. Svog pokojnog supruga Dragutina darovala je SABA RH za potrebe Muzeja NOR.

Bila je članica Udruge ABA Jug Zagreb od osnutka koju je i novčano pomagala.

2015.g dodijeljeno joj je najviše priznanje Povelja SABA RH.

VINKO OREŠKI 1927. -2016.

Rođen je u selu Strmec Podravskom kod Varaždina. Završio Učiteljsku školu u Čakovcu, nakon rata magistrirao na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu. Za vrijeme NOB bio je terenski radnik u sklopu NO Brigade „Braća Radić“. Poslije rata radio je u više škola, kao vrstan pedagog i nastavnik.

Dva je puta biran u Sabor SRH, a zatim u dva mandata narodni poslanik za varaždinsko područje u Skupštini SFRJ.

Za svoje zasluge je nekoliko puta odlikovan i nagradivan. U razdoblju od 2010.-2014. Bio je predsjednik UABA Varaždin i ZUABA Varaždinske županije.

MILOŠ ŽUVELA 1921.-2016.

Žuvela, rođen u Veloj Luci, bio je istaknuti dubrovački borac za prava radnika i prije Drugog svjetskog rata. Ne mireći se s nepravdom ulazi u radnički pokret i ubrzo biva izvragnut prognou i zatvaran.

Kao skojevac i komunist, sudionik je brojnih ilegalnih akcija, a od samog početka organizator narodnog ustanka u Dubrovniku i okolnim područjima, zbog čega je robijao u logorima poput onog na Mamuli. Bijegom je izbjegao nastavak robijanja, a borbu za slobodu i pravdu nastavio je u redovima NOV i POJ.

Nakon oslobođenja vratio se svom poslu obrtnika. Ponajviše je u društvenom radu dao u dubrovačkoj boračkoj organizaciji gdje je bio istaknuti član i rukovodilac te jedan od utemeljitelja Udruge antifašističkih boraca i antifašista Dubrovnik.

VINKO GRUBELIĆ 1925.-2015.

Vinko je bio prekaljeni borac NOR-a i nosilac „Partzanske spomenice 1941.“. Kao mlađi skojevac, rodom iz Prvića kod Šibenika, uključio se u NOB.

Po oslobođenju je uz rad u službi unutarnjih poslova bio društveno politički aktivan, posebno u boračkoj organizaciji. Jedan je od osnivača Udruge antifašističkih boraca i antifašista Dubrovnik, te je bio i u njenom rukovodstvu.

Osim nezadovoljstva što su u praksi iznevjerene tekovine revolucije i NOB, dugo je godina nosio sav teret obitelji, brinući se o bolesnoj supruzi i sinu jedincu. Iako su ga šibale nevolje, Vinko je ostao uspravan i vjeran idealima iz rane mladosti.

KUZMA PECOTIĆ – ANTUŠIN 1923.-2016.

Kuzma je bio učesnik NOR-a od 1943.g kao borac 13. Južnodalmatinske brigade, Pelješkog partizanskog odreda. Član Kotarskog komiteta SKOJ-a za Pelješac, a od 1944. I član KK SKOJ-a Korčule.

U prvim poslijeratnim godinama radio je u organima OZN-e u Splitu. Puna četiri desetljeća bio je društveno-politički aktivan u rodnoj Smokvici i na otoku Korčuli.

Jedan je od osnivača Udruge antifašističkih boraca i antifašista u Smokvici i njezin dugogodišnji predsjednik.

Za svoje zasluge odlikovan je Medalljom za hrabrost, Ordenom zasluga za narod III. i II. reda, Ordenom Republike sa srebrnim vijencem i dr, a nosilac je i Priznanja SABA RH.

Zagreb

IZLOŽBA CRTEŽOM PROTIV ZABORAVA

♦U Zagrebu je održana izložba Manfreda Bockelmannia "Crtežom protiv zaborava", koja je u organizaciji Festivala suvremenog židovskog filma bila postavljena u Francuskom paviljonu od 27. siječnja do 10. veljače 2016. Tijekom dva tjedna izložbu je došlo pogledati više od 1400 posjetitelja

Zahvaljujući bliskoj suradnji s obrazovnim institucijama, čak 60 posto te brojke činili su učenici za kojih je organizirano pet posebnih programa.

Prema fotografijama djece iz koncentracijskog logora u Auschwitzu, **Manfred Bockelmann** je radio njihove velike portrete u ugljenu. Fotografije su snimili Gestapo, SS formacije i bolnica za eutanaziju u Beču. Bockelmann je kazao da je fotografije našao u Auschwitzu i da je dosad napravio 120 portreta.

Nakon dolaska u Auschwitz djeca su prvo fotografirana, a onda su deportirana u logore i bolnice. "Djeca nisu znala da će biti ubijena. U očima im se vidi da imaju bezbroj pitanja", kaže Bockelmann.

Takav postupak prošao je i **Branko Lustig**, koji je, srećom, preživio. Dva puta je Branko Lustig proveo učenike osnovnih i srednjih škola kroz izložbu i pridonio doživljaju svojim sjećanjima preživjelog te je odgovarao na pitanja učenika.

Autor izložbe Bockelmann se opredjelio za portrete djece jer ona ne mogu sama odlučivati o svojoj sudbini. Takav se zločin ne može ni usporediti s drugim zločinima koji su počinjeni.

Dodatna aktivnost je bila radionica u suradnji s OŠ Glina. U sklopu radionice učenici su se ukratko upoznali s povijesnu i zakonima NDH te pročitali svjedočanstva osoba koje su kao djece bila zatčena u logorima.

Učenici su potom "igrali uloge". Jedni su bili "ispitivači", a drugi su bili u ulogama osoba čija su svjedočanstva čitali. Bilo je to dojmljivo iskustvo kojim se dokučila težina i strahota položaja djece, nevinih žrtava Drugog svjetskog rata i holokausta. Radionicu je provela Documenta – Centar za suočavanje s prošlošću, partner udruge na projektu Edukacijskih jutara, a realizirana je uz podršku Zaklade Anne Lindh, Europske unije te Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva.

Izložba se održala pod pokroviteljstvom gradonačelnika Grada Zagreba **Milana Bandića**. Partneri u organizaciji bili su Studentski centar u Zagrebu te Austrijski kulturni forum Zagreb. Izložba je sufinancirana sredstvima Europske unije.

Branko Lustig govorio je učenicima i drugim posjetiteljima o patnji koju je sam prošao kao dječak u logoru

Autor portreta Manfred Bockelmann objašnjava kako su nastali crteži djece iz logora Auschwitz

Djeca su fotografirana kako bi se dokazalo da su „niže rase“

R.I.

Spomenik Crvenoj armiji na središnjem trgu u Belom Manastiru